

*Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Skierniewicach*

*Powiatowa Stacja
Sanitarno-Epidemiologiczna
w Skierniewicach*

96-100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 33
centrala: tel. 46 833 46 00, 46 833 46 85, tel., fax 46 833 30 21
www.psseskierniewice.pl; e-mail: psse.skierniewice@pis.gov.pl

Ocena stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego za rok 2019

Skierniewice, luty 2020

Spis treści

I. Wstęp.....	3
II. Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych.....	6
III. Stan sanitarny podmiotów leczniczych.....	17
IV. Warunki higieny środowiska.....	23
V. Higiena żywności i żywienia.....	31
VI. Stan sanitarny środowiska pracy.....	44
VII. Higiena dzieci i młodzieży.....	51
VIII. Zapobiegawczy nadzór sanitarny.....	60
IX. Oświata zdrowotna i promocja zdrowia.....	66
X. Działalność pionu oddziału laboratoryjnego.....	74

I. WSTĘP

Państwowa Inspekcja Sanitarna na mocy ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 59) jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- 1) higieny środowiska,
- 2) higieny pracy w zakładach pracy,
- 3) higieny radiacyjnej,
- 4) higieny procesów nauczania i wychowania,
- 5) higieny wypoczynku i rekreacji,
- 6) zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych,
- 7) higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne, w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skierniewicach realizuje zadania przy pomocy podległej mu Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skierniewicach, czyli jednostki budżetowej będącej podmiotem leczniczym finansowanym z budżetu państwa (art. 15 ust. 1. w/w ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej). Zakres terytorialny działania PPIS w Skierniewicach obejmuje miasto Skierniewice oraz powiat skierniewicki.

Wdrożony Zarządzeniem Nr 2/2014 z dnia 17 marca 2014r Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi oraz Zarządzeniem Nr 8/2014 z dnia 4 kwietnia 2014 r. Dyrektora PSSE w Skierniewicach system zarządzania w działalności kontrolnej PIS woj. łódzkiego, zgodnie z PN-EN ISO/IEC 17020:2012 „Ocena zgodności - Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”, zapewnia jednolity sposób wykonywania czynności kontrolnych przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego.

System zarządzania wsparty jest procedurami i instrukcjami kontrolnymi przekazanymi do stosowania przez Głównego Inspektora Sanitarnego, jednolitymi na obszarze całego kraju.

Oprócz prowadzenia przez powiatowego inspektora działalności kontrolnej, w PSSE w Skierniewicach prowadzone są badania i analizy laboratoryjne. Oddział Laboratoryjny posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji Nr AB 540. Laboratorium wykonuje badania próbek pobranych w ramach czynności kontrolnych z obszaru żywności

i żywienia, wody, środowiska pracy i zamieszkania oraz wykonuje analizy materiału biologicznego pobranego od ludzi. Laboratorium działa w ramach zintegrowanej bazy laboratoryjnej Inspekcji Sanitarnej Województwa Łódzkiego i poza próbkami z obszaru działania PPIS w Skierniewicach wykonuje oznaczenia na rzecz innych inspektorów sanitarnych i pozostałych zleceniodawców zewnętrznych. Posiadanie akredytacji jest potwierdzeniem wdrożenia systemu zarządzania oraz kompetencji technicznych laboratorium.

Zgodnie z przyjętym w grudniu 2018 r. „Planem zasadniczych zamierzeń Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skierniewicach na 2019 r.” głównym celem działalności w minionym roku było **„promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, przeciwdziałanie zagrożeniom stwarzanym przez środki zastępcze i narkotyki, zapobieganie powstawaniu chorób, szczególnie chorób zakaźnych i zawodowych, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego, w oparciu o analizę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia człowieka”**.

Zestawienie prowadzonej w 2019 r. działalności kontrolno-represyjnej.

Pion / rodzaj działalności	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba decyzji administracyjnych		Liczba nałożonych mandatów karnych	Liczba upomnień	Liczba opinii
		merytorycznych	płatniczych			
Nadzór Epidemiologiczny	448	12	3	--	--	--
Higiena Środowiska (komunalna)	460	65	7	--	--	139
Higiena Żywności, Żywienia i P.U.	542	137	47	29	--	--
Higiena Pracy	214	16	11	--	--	--
Higiena Dzieci i Młodzieży	141	4	--	--	--	--
Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	47	--	42	--	--	104
Oświata Zdrowotna	22	--	--	--	--	--
RAZEM	1874	234	110	29	0	243

Zestawienie prowadzonej w 2019 r. działalności statutowej w zakresie poboru próbek i wykonywania badań (w tym badań na rzecz innych powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych).

Pion / rodzaj działalności	liczba pobranych próbek	Liczba wykonanych badań	Liczba wykonanych oznaczeń		
			chemicznych	fizycznych	mikrobiologicznych
Epidemiologia	3304	3304	--	--	6701
Higiena Środowiska (komunalna)	945	2087	4125	3847	2631
Higiena Żywności, Żywienia i PU	1182	4424	671	1765	5810
Higiena Pracy	443	86	--	211	--
Higiena Dzieci i Młodzieży	--	231	--	231	--
Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	--	--	--	--	--
RAZEM	5874	10132	4796	6054	15142

II. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA CHOROÓB ZAKAŻNYCH

Ocena sytuacji epidemiologicznej miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego dokonywana była na podstawie analizy chorób zakaźnych oraz danych z nadzoru epidemiologicznego prowadzonego przez pracowników Sekcji Nadzoru Epidemiologicznego. Zakres działania w ramach zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych polegał na prowadzeniu dochodzeń epidemiologicznych, w celu ustalenia źródła zakażenia, oraz podejmowaniu działań przeciwepidemicznych mających za zadanie przerwanie dróg szerzenia się zakażenia. Rejestracja zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne odbywała się w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego opracowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny w Warszawie.

Wirusowe zapalenie wątroby

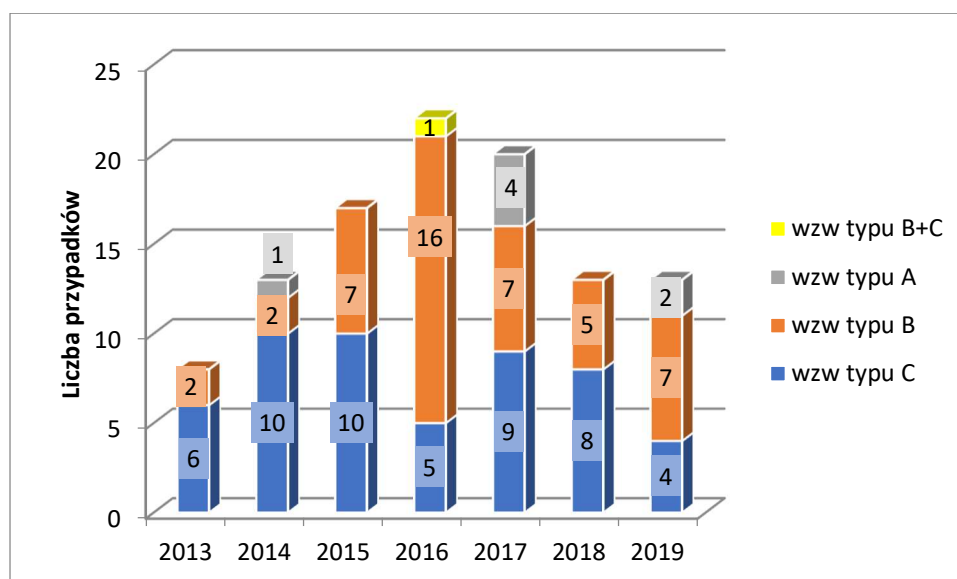
Zachorowalność na wirusowe zapalenia wątroby w mieście Skierniewice i powiecie skierniewickim od szeregu lat nie stanowi już problemu. W 2019 r. odnotowano spadek liczby zachorowań na wzv typu C w stosunku do poprzedniego roku (z 8 do 4 przypadków) oraz niewielki wzrost zachorowań na wzv typu B (z 5 do 7 przypadków).

Wskaźnik zapadalności na wzv typu B wynosił 8,1/100 tys. mieszkańców oraz na wzv typu C – 4,6/100 tys. - są to wartości niższe od wskaźników zapadalności notowanych dla województwa łódzkiego.

Wszystkie zachorowania dotyczyły wyłącznie osób dorosłych i zostały zgłoszone jako przypadki przewlekłe - nie zarejestrowano ostrych przypadków zachorowań. Przeprowadzone dochodzenia wykazały, że prawdopodobnym źródłem zakażenia były przebyte w przeszłości mniejsze lub większe zabiegi naruszające ciągłość tkanki.

Korzystna sytuacja epidemiologiczna zakażeń krwiopochodnych wirusowego zapalenia wątroby związana jest z wieloletnią realizacją szczepień ochronnych przeciwko wzv typu B oraz właściwym nadzorem epidemiologicznym (eliminującym przyczyny szerzenia się tych zakażeń) w zakładach służby zdrowia.

W 2019 r. zarejestrowano 2 przypadki zachorowań na wzv typu A wśród mieszkańców powiatu skierniewickiego. Osoby te, w związku z licznymi wyjazdami służbowymi spożywały posiłki w różnych miejscach na terenie kraju.

Ryc. Liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby w latach 2013-2019.

Sytuacja epidemiologiczna wirusowych zapaleń wątroby w mieście Skierniewice i na terenie powiatu skierniewickiego w latach 2013 - 2019.

Rok	WZW A		WZW B		WZW C		WZW B+C	
	l. przyp.	wsp. zap.	l. przyp.	wsp. zap.	l. przyp.	wsp. zap.	l. przyp.	wsp. zap.
2013	-	-	2	2,3	6	6,9	-	-
2014	1	1,2	2	2,3	10	11,5	-	-
2015	-	-	7	8,0	10	11,5	-	-
2016	-	-	16	18,5	5	5,8	1	1,2
2017	4	4,6	7	8,1	9	10,4	-	-
2018	-	-	5	5,8	8	9,2	-	-
2019	2	2,3	7	8,1	4	4,6	-	-

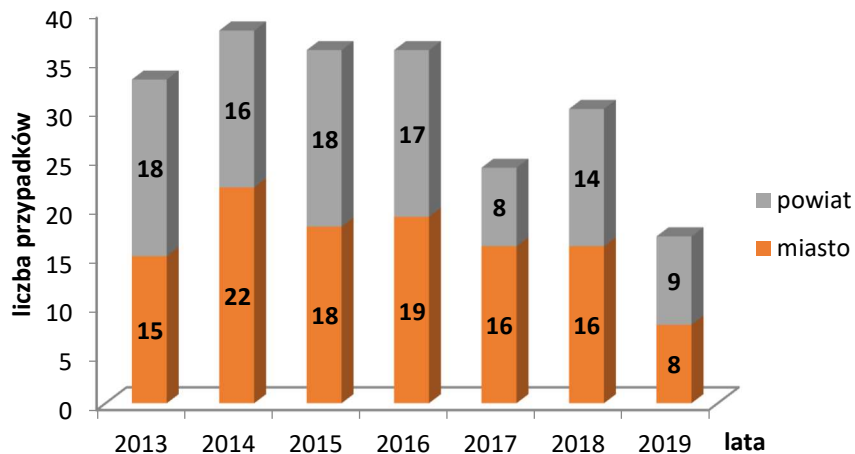
Zatrucia pokarmowe i nieżyty żołądkowo-jelitowe wywołane przez bakterie i wirusy.

Konsekwentnie realizowany nadzór nad bezpieczeństwem żywności oraz szerzenie wiedzy zdrowotnej w tym zakresie, przyczyniło się do poprawy sytuacji epidemiologicznej zatruc pokarmowych. Liczba zatruc pokarmowych w 2019 r. na terenie miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego była niższa niż w roku poprzednim - zatruciom uległo 26 osób,

spośród których 21 wymagało krótkotrwałego leczenia szpitalnego. Powodem wysokiego odsetka hospitalizowanych był duży udział dzieci wśród chorujących.

Przyczyną większości zachorowań były bakterie z rodzaju *Salmonella spp.*, zaś pozostałych *Escherichia coli*, *Yersinia enterocolitica* oraz inne bakteryjne zakażenia jelitowe określone i nieokreślone. Chorujący deklarowali spożywanie potraw sporządzonych z dodatkiem jaj kurzych nie poddanych obróbce termicznej, oraz nieprzestrzeganie zasad właściwej higieny rąk - głównie dzieci.

Na terenie miasta Skierniewice odnotowano jedno zbiorowe zatrucie pokarmowe obejmujące 2 osoby. W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych (próbek od osób uczestniczących w ognisku) potwierdzono, że czynnikiem etiologicznym tych zachorowań były pałeczki z rodz. *Salmonella spp.* – nie udało się ustalić źródła zachorowania.

Ryc. Liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie z rodz. *Salmonella* dla miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego latach 2013-2019.

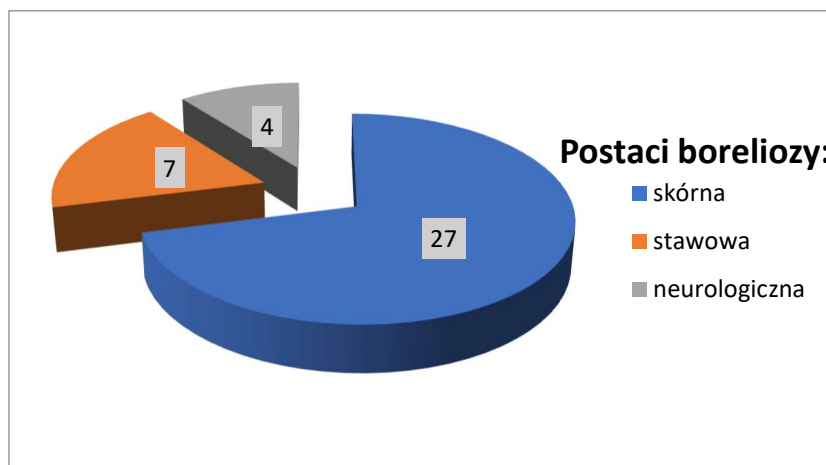
Badania laboratoryjne wykonywane w Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Skierniewicach wykazały 17 nosicieli bakterii *Salmonella spp.* Po odpowiednim leczeniu i ponownym wykonaniu badań wszystkich nosicieli skreślono z ewidencji.

W 2019 r. zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy wykazywały tendencję wzrostową (z 30 do 88 przypadków). Zachorowania te charakteryzowały się objawami żołądkowo-jelitowymi i dotyczyły głównie dzieci do 4 roku życia. Zdecydowana większość przypadków zachorowań na rotawirusy wymagała hospitalizacji.

Borelioza

Nadal problemem epidemiologicznym na terenie miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego stanowią zachorowania na boreliozę. W porównaniu do roku ubiegłego zachorowania utrzymują się na podobnym poziomie (liczba przypadków w 2018 r. – 33 a w 2019 r. – 35). Zdecydowana większość zakażeń dotyczyła osób dorosłych. Lekarze zgłaszali zachorowania na boreliozę na podstawie objawów skórnych (głównie występowania rumienia o średnicy powyżej 5 cm) oraz w oparciu o wyniki badań serologicznych. W 2019 roku odnotowano dwa ciężkie przypadki neuroboreliozy u dzieci, wymagające hospitalizacji. Analiza wywiadów epidemiologicznych i dokumentacji wskazuje, że większość osób zakażonych była narażona na kontakt z kleszczami na terenie ogrodów działkowych i kompleksów leśnych w powiecie skierniewickim.

Ryc. Postaci boreliozy w 2019 roku.

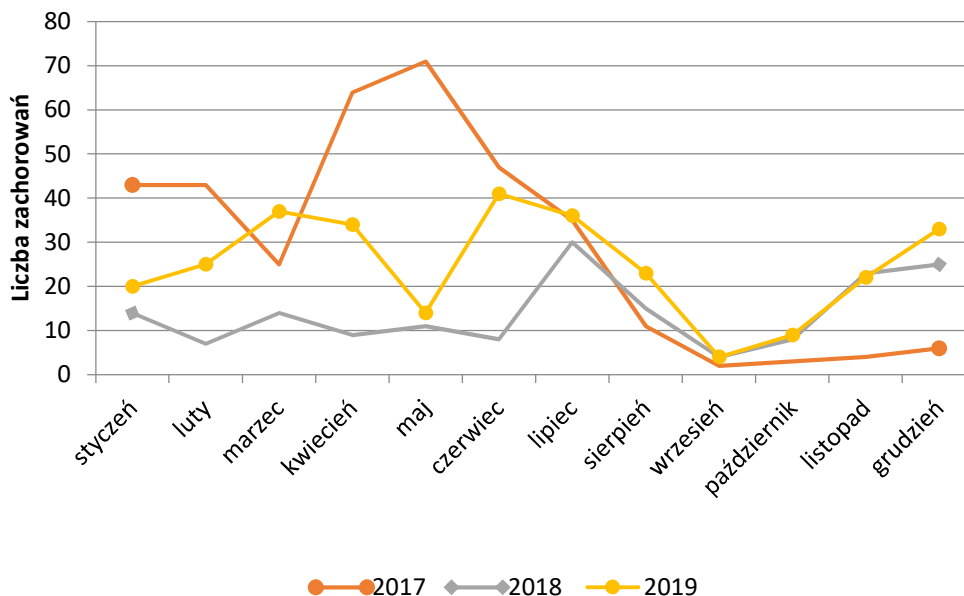
*U kilku osób stwierdzono więcej niż jedną postać boreliozy, dlatego liczba postaci boreliozy jest większa od ogólnej liczby chorych.

Choroby wieku dziecięcego

W 2019 r. nastąpił znaczny wzrost zachorowań na ospę wietrzną (ze 168 do 298), odnotowano również dwa zachorowania na świnkę. Nie notowano zachorowań na różyczkę oraz odrę.

Korzystna sytuacja epidemiologiczna w zakresie zachorowań na odrę, świnkę i różyczkę spowodowana jest wprowadzeniem obowiązkowych dwukrotnych szczepień przeciwko tym chorobom.

Ryc. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2017-2019.

W ubiegłym roku sprawozdawczym odnotowano niewielki wzrost liczby zachorowań na płonicę z 21 w 2018 r. do 26 w 2019 r. Nie stwierdzono ogniskowych powiązań epidemiologicznych ze środowiskiem szkolnym lub przedszkolnym.

Na terenie miasta i powiatu skierniewickiego nie występują przypadki najcięższych chorób wieku dziecięcego (tj. polio, odra, błonica i tężec noworodków), jest to niewątpliwie związane z prowadzonymi od szeregu lat obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi u dzieci i noworodków.

Większość chorób wieku dziecięcego, przeciwko którym od lat prowadzone są szczepienia ochronne nie występuje na terenie miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego.

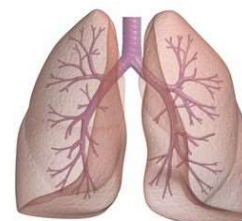
Inne choroby zakaźne stanowiące problem epidemiologiczny

- Choroby ośrodkowego układu nerwowego.

W 2019 r. zgłoszono 1 przypadek enterowirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych u mężczyzny w wieku 22 lat.

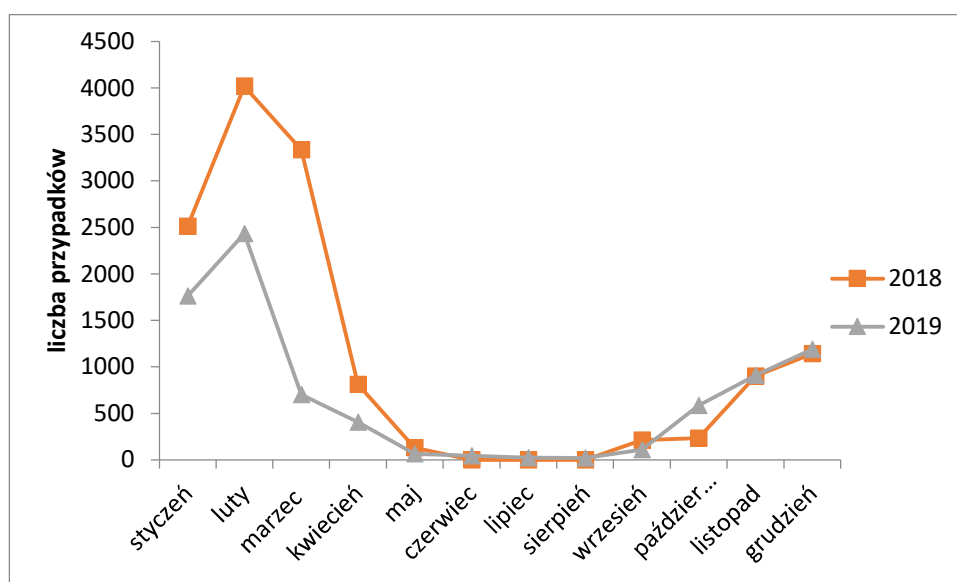
- Gruźlica

Od kilku lat zachorowania na gruźlicę utrzymują się na stałym poziomie. W 2019 r. zarejestrowano łącznie 10 nowo wykrytych zachorowań – u trzech kobiet i siedmiu mężczyzn. Podczas prowadzonych dochodzeń epidemiologicznych pracownicy objęli nadzorem osoby z najbliższego otoczenia chorych (wspólne zamieszkanie, miejsce pracy), kierując ich do lekarza rodzinnego celem diagnostyki w kierunku gruźlicy. Po raz pierwszy odnotowano zachorowanie na gruźlicę płuc postaci prątkującej w środowisku szkolnym. Zgodnie z wytycznymi skierowano pod nadzór wszystkie dorosłe osoby ze styczości (nauczyciele oraz uczniowie, ogółem 334 osoby), przeprowadzono akcję profilaktyczną (tj. założenie prób tuberkulinowych) u 178 niepełnoletnich uczniów. Ponadto zorganizowano spotkanie Konsultanta w dziedzinie chorób płuc dzieci dla województwa łódzkiego z rodzicami, nauczycielami oraz uczniami w danej placówce.

- Grypa i zachorowania grypopodobne

W 2019 r. zarejestrowano 8256 przypadków podejrzeń grypy i zachorowań grypopodobnych. Większość zachorowań przypadła na zimowy okres epidemiczny (grudzień poprzedniego roku do marca 2019 r.) oraz okres jesienny od listopada do grudnia 2019 r.

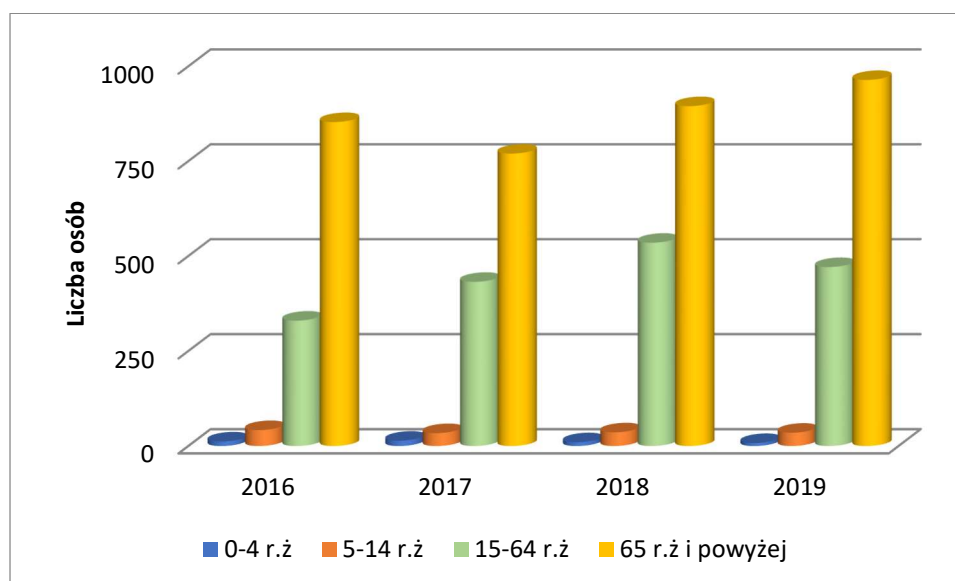
Ryc. Liczba zachorowań na grypę i infekcje grypopodobne w sezonie epidemicznym w 2018 r. i w 2019 r.

W 2019 r. najczęściej na grypę i infekcje grypopodobne chorowały osoby z przedziału wiekowego od 15 do 64 roku życia (4 154 zachorowania) oraz dzieci od 0 do 14 roku życia (2 946 zachorowania). Najrzadziej chorowały osoby mające 65 lat i więcej (1 156).

Wiek	LICZBA ZACHOROWAŃ	
	Ogółem	w tym osoby skierowane do szpitala
0-4	1518	15
5-14	1428	5
15-64	4154	18
65 i więcej	1156	10
RAZEM	8256	48

Tab. Liczba zachorowań oraz hospitalizacji na grypę i infekcje grypopodobne według wieku chorych.

W 2019 roku wykonano łącznie 1478 szczepień p/grypie. Najliczniej szczepiącą się grupą są seniorzy w wieku 65 i więcej lat, korzystający ze szczepień dofinansowywanych przez samorządy terytorialne. Wzrost osób zaszczepionych w grupie wiekowej 15-64, również związany jest z prowadzonym dofinansowaniem, ponieważ skorzystać mogą z niego osoby które ukończyły 60 rok życia. W pozostałych grupach wiekowych, od kilku lat, zauważalna jest tendencja spadkowa liczby osób poddających się szczepieniom p/grypie.

Ryc. Liczba osób zaszczepionych p/grypie w latach 2016 - 2019 w różnych grupach wiekowych.

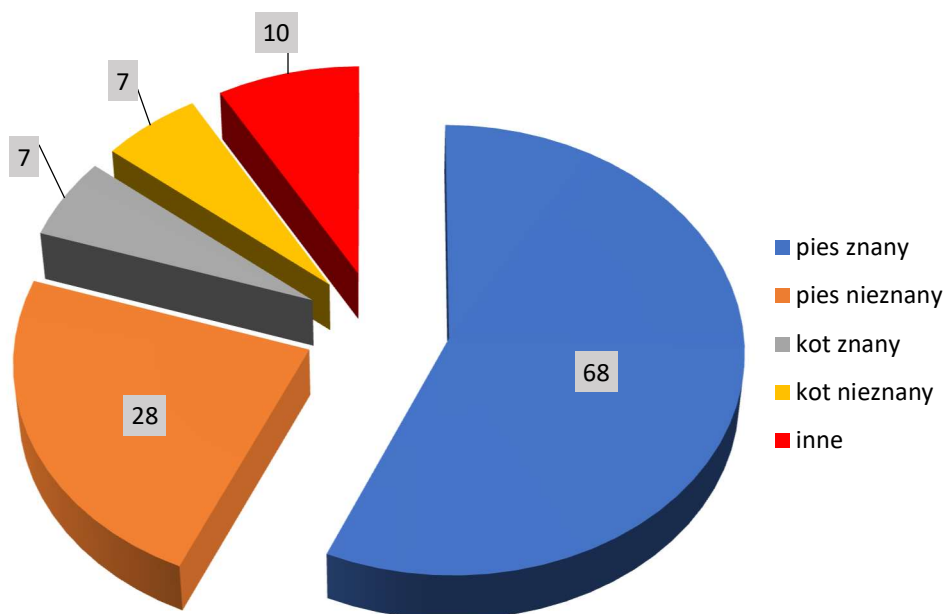
Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego podejmowano działania, prowadzące się do bieżącego monitorowania zachorowalności na grypę i infekcje grypopodobne, a w trakcie prowadzenia systemu SENTINEL - wybraną placówkę podstawowej opieki zdrowotnej zaopatrzone w materiały do pobierania próbek do badań laboratoryjnych w kierunku grypy.

W okresie zagrożenia chorobami grypopodobnymi lub grypą rozpowszechniano również informacje o podejmowaniu działań profilaktycznych.

Pokąsania przez zwierzęta

Zgłoszono 120 (59 w mieście i 61 w powiecie) przypadków pokąsań ludzi przez zwierzęta „podejrzane o wściekliznę”. Sprawcami narażenia były: psy, koty, koń, lis, królik oraz sarna. Wszystkie narażone osoby skierowano do punktu konsultacyjnego szczepień p/wściekliznie. Podstawą podjęcia szczepień u 19 osób był kontakt głównie z nieznanymi zwierzętami, a w przypadku 2 osób kontakt z lisem. W zakresie pokąsań przez zwierzęta współpracowano ściśle z Powiatowymi Lekarzami Weterynarii.

Ryc. Liczba pokąsań przez zwierzęta w 2019 r.

Sytuację epidemiologiczną miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego w 2019 r. można uznać za zadowalającą. Wskaźniki zapadalności rejestrowanych chorób zakaźnych kształtują się na poziomie ubiegłorocznym i są zbliżone wielkością do wskaźników wojewódzkich i krajowych.

Realizacja Programu Szczepień Ochronnych

Szczepienia ochronne w Polsce realizowane są w oparciu o obowiązujący Program Szczepień Ochronnych, w ramach którego, prowadzona jest dystrybucja preparatów szczepionkowych do 20 placówek medycznych znajdujących się na terenie miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego wykonujących obowiązkowe szczepienia ochronne u dzieci i młodzieży. Podczas kontroli przeprowadzonych w punktach szczepień nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie transportu, przechowywania i przestrzegania terminów ważności szczepionek. Prowadzony jest systematycznie monitoring temperatury w lodówkach.

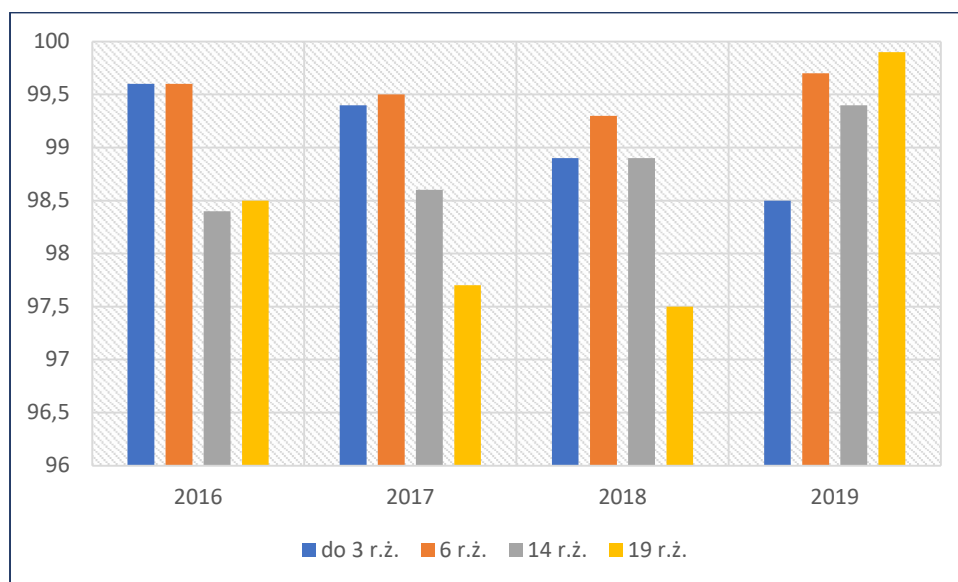

Wyszczepialność w zakresie szczepień obowiązkowych objętych Programem Szczepień Ochronnych w zależności od rodzaju szczepionki, wahała się od 95,8% do niemal 100,0%.

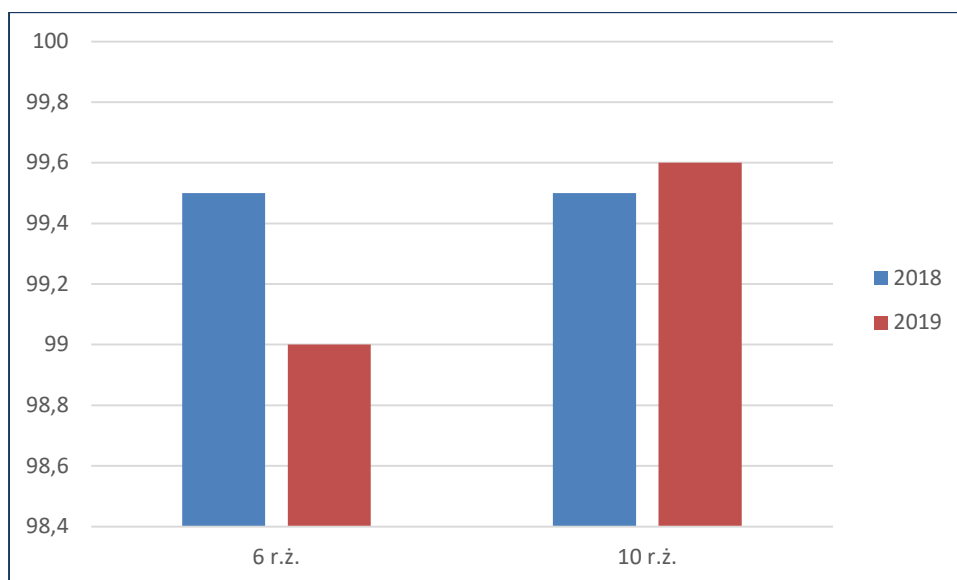
U znacznej części nieszczepionych dzieci odroczenie szczepienia uwarunkowane było wskazaniami lekarskimi (ze względu na zły stan zdrowia dziecka). Natomiast niewielki odsetek dzieci nieszczepionych wynikał z decyzji rodziców - świadomie uchylających się od obowiązku podjęcia szczepień - motywujących swoje działania odrębnością kulturową, religijną lub etniczną oraz przekonaniem o szkodliwym oddziaływaniu szczepionek na organizm ich dziecka. Niestety, od kilku lat, obserwuje się rosnący trend w odniesieniu do liczby osób uchylających się od szczepień, utrzymujący się zarówno w województwie łódzkim jak i w Polsce.

Odporność poszczepienna ma istotne korzyści indywidualne, ale także znaczenie populacyjne ze względu na tzw. odporność zbiorowiskową polegającą na zmniejszaniu szans na zachorowanie wśród osób, które nie mogły być zaszczepione z powodu licznych

przeciwskażeń zdrowotnych. Realne zagrożenie dla odporności zbiorowiskowej, uzyskanej poprzez szczepienia ochronne, stanowią osoby uchylające się od obowiązku szczepień, stąd konieczność edukowania społeczeństwa w zakresie korzyści zdrowotnych wynikających ze szczepień.

Ryc. Odsetek dzieci zaszczepionych przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis w latach 2016-2019 w poszczególnych grupach wiekowych (%).

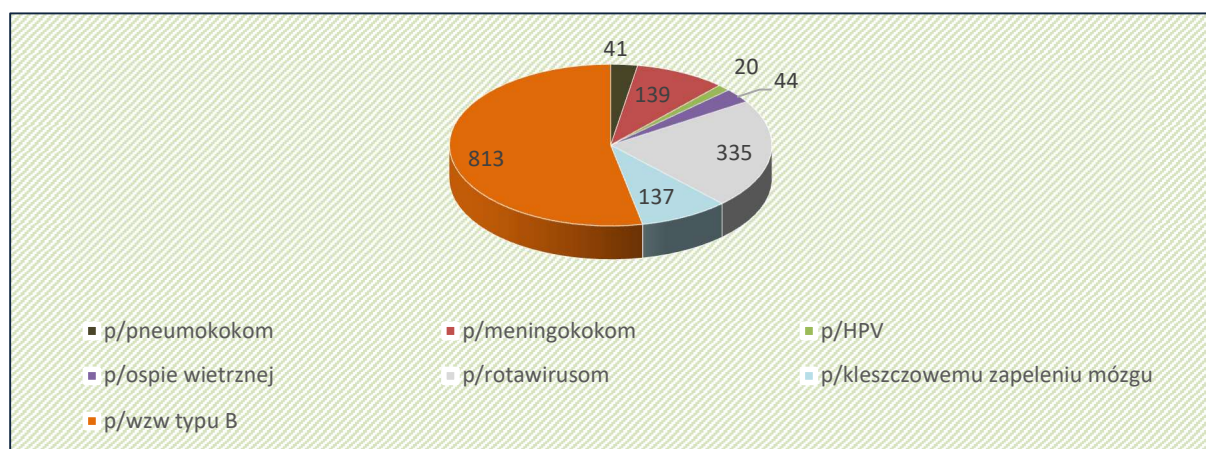
Ryc. Odsetek dzieci uodpornionych przeciwko odrze, śwince i różyczce w 6 i 10 roku życia w latach 2018-2019 (%).

Odsetek uodpornienia przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B w 2019 roku u dzieci w pierwszym roku życia kształtował się na poziomie 98,1%, natomiast w drugim roku życia na 98,7%, zaś w trzecim roku życia w granicach 99,1%.

Szeroko rozumiana profilaktyka chorób zakaźnych osiągnięta jest między innymi poprzez wykonywanie zalecanych szczepień ochronnych. Powszechność korzystania z takiej prewencji ograniczana jest wysokimi kosztami zakupu szczepionek.

Od 2017 r. realizowane są w ramach Programu Szczepień Ochronnych (PSO) szczepienia przeciw pneumokokom. W 2019 r. przeciw pneumokokom w ramach szczepień nieodpłatnych zaszczepiono 530 dzieci urodzonych w 2019 r., zaś ze szczepień zalecanych skorzystało 26 dzieci.

Ryc. Szczepienia zalecane w populacji ogólnej wykonane na terenie miasta i powiatu skierniewickiego w 2019 roku (l. osób).

W 2019 r. zostało poddanych szczepieniom zalecanym p/HPV 20 dzieci, z czego 18 z nich stanowiły dziewczynki, zaś pozostałe 2 osoby to chłopcy. Odnosząc się do szczepień zalecanych p/wzw typu B znaczną większość stanowiły osoby powyżej 30 r.ż. (751 osoby), zaś pomiędzy 20-29 r.ż. było to zaledwie 17 osób, natomiast 45 osób stanowiły dzieci poniżej 19 r.ż. W porównaniu do poprzedniego roku (2018) niemal 3 krotnie wzrosła liczba młodzieży poddana szczepieniom zalecanym p/kleszczowemu zapaleniu mózgu – 104 osoby.

Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) to niepożądany objaw chorobowy pozostający w związku czasowym z wykonanym szczepieniem. Za powiązanie czasowe uznaje się zaburzenia stanu zdrowia, które wystąpiły w okresie 4 tygodni po podaniu szczepionki z wyjątkiem odczynów po szczepieniu BCG. Od 1995 roku prowadzony jest system ścisłego monitorowania NOP. Na potrzeby prowadzonego nadzoru epidemiologicznego wprowadzono kryteria rozpoznawania niepożądanych odczynów poszczepiennych, które obejmują trzy rodzaje: ciężkie, poważne, łagodne.

W 2019 roku na terenie miasta i powiatu skierniewickiego zgłoszono 6 przypadków NOP-ów, gdzie każdy z nich zakwalifikowany został jako NOP łagodny.

III. STAN SANITARNY PODMIOTÓW LECZNICZYCH

Działalność kontrolno-represyjna

W 2019 roku stałym nadzorem sanitarnym objęto 103 obiekty służby zdrowia, tj. Wojewódzki Szpital Zespolony im. Stanisława Rybickiego w Skierniewicach z 23 oddziałami klinicznymi (17 diagnostycznych i 6 pomocniczych) oraz 102 zakłady lecznictwa otwartego. Kontrole przeprowadzane były - zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem - głównie przez pracowników pionu Nadzoru Epidemiologicznego oraz przez pracowników pionu Higieny Środowiska i Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku. Znacząca większość kontroli dotyczyła stanu sanitarno-technicznego obiektów, utrzymania czystości pomieszczeń i wyposażenia, postępowania z bielizną, postępowania z odpadami medycznymi, procesów dezynfekcji i sterylizacji. Przeprowadzono również kontrole w zakresie wykonawstwa szczepień ochronnych, zgłaszalności przypadków chorób zakaźnych oraz nadzoru nad osobami ze styczności z chorymi na wzw, nosicielami HCV i HBV. Nie stosowano karania mandatowego.

Stan techniczny i funkcjonalność pomieszczeń

Wojewódzki Szpital Zespolony im. Stanisława Rybickiego w Skierniewicach

Większość oddziałów zorganizowana jest prawidłowo pod względem epidemiologicznym, posiadają one dostateczną ilość gabinetów zabiegowych, zespołów sanitarnych (odrębnych dla pacjentów i personelu), brudowników i pomieszczeń pomocniczych.

Trudności w spełnianiu wymagań jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą wynikają z kilku przyczyn m.in. ze znacznego stopnia wyeksploatowania budynków oraz niekorzystnych rozwiązań architektonicznych (np. krzyżujące się ciągi komunikacyjne), niewystarczającej bazy lokalowej (niezupełnie dostosowanej do potrzeb szpitala) oraz z faktu posiadania jednej windy służącej do transportu pacjentów, zaopatrzenia, odpadów, itd. Podobnie jak w poprzednich latach, w trakcie prowadzenia kontroli brane pod uwagę były następujące elementy: stan techniczny pomieszczeń i urządzeń, bieżąca czystość oraz stosowanie procedur higieniczno-sanitarnych.

W 2019 r. w związku z wydanymi decyzjami administracyjnymi wykonano szereg niezbędnych działań naprawczych, modernizacyjnych i remontów, poprawiając tym samym

stan sanitarno-techniczny tj.: doprowadzono do należytego stanu techniczno-higienicznego ściany, sufity, drzwi i futryny drzwiowe we wszystkich pomieszczeniach oddziału ortopedyczno-urazowego, doprowadzono do należytego stanu techniczno-higienicznego ściany, sufity, drzwi, stolarkę drzwiową oraz podłogę na oddziale chorób wewnętrznych I, oddano do użytkowania zmodernizowany w części blok operacyjny w głównym budynku szpitala wraz z nową windą, oddano do użytkowania zmodernizowaną centralną sterylizatornię WSZ. W 2019 roku ze względu na prace remontowe i zmiany organizacyjne zawieszona została działalność oddziału obserwacyjno-zakaźnego.

Do najlepiej zorganizowanych i nowoczesnie wyposażonych oddziałów należą: nefrologiczny ze stacją dializ, kardiologiczny, chirurgiczny, OITiA oraz położniczo – noworodkowy z salą porodów rodzinnych. W strukturach Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego funkcjonuje lądowisko dla Lotniczego Pogotowia Ratunkowego, które znacznie poprawiło pacjentom dostęp do opieki medycznej.

Utrzymywaniem bieżącej czystości i porządku oraz przygotowywaniem roztworów dezynfekcyjnych w oddziałach szpitalnych zajmują się etatowi pracownicy. Szpital zaopatrzone jest w wystarczającą ilość mopów (pranych przez firmę zewnętrzną) oraz drobnego sprzętu do mycia i prac porządkowych, który jest oznakowany i przydzielony do poszczególnych oddziałów. Stan sanitarno-porządkowy pomieszczeń szpitalnych oceniono jako dobry.

Pranie bielizny szpitalnej wykonuje firma zewnętrzna – zapewniająca jednocześnie transport (odbiór i przywóz) bielizny brudnej i czystej. Na terenie szpitala wykonuje się tylko wstępną dezynfekcję bielizny zakaźnej, segregację i przygotowanie do transportu. Wypraną bieliznę przechowuje się w części czystej magazynu z zachowaniem całkowitego rozdziału bielizny czystej od bielizny brudnej.

Postępowanie z odpadami nie uległo istotnym zmianom w porównaniu do ubiegłych lat. Odpady medyczne w szpitalu nadal segregowane są w miejscu powstawania i składane do pojemników jednorazowego użytku lub worków foliowych o wcześniej ustalonych kolorach. Odpady medyczne z poszczególnych oddziałów są systematycznie (przynajmniej raz na dobę) przekazywane do pomieszczenia magazynowego. Pomieszczenie to znajduje się w budynku gospodarczym, posiada osobne, zamykane wejście, zmywalne powierzchnie ścian i podłóg oraz wyposażone jest w klimatyzator. Zapewniono również urządzenie chłodnicze do przechowywania odpadów o kodzie 18 01 02 (części ciała, organy). Odpady medyczne zakaźne odbiera spółka ECO-ABC z Bełchatowa.

W 2019 r. zewidencjonowano 1 blok żywieniowy Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Skierniewicach, tj. kuchnię działającą w formie cateringowej jako Punkt Wydawania Posiłków przy Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Skierniewicach prowadzony przez firmę cateringową. W bloku żywieniowym w 2019 r. przeprowadzono ogółem 4 kontrole sanitarne, w tym 1 kontrolę kompleksową, 1 kontrolę tematyczną dot. oceny sposobu żywienia pacjentów w szpitalu oraz 2 kontrole sprawdzające wykonanie obowiązków nałożonych decyzjami Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skierniewicach. Decyzje zarządzające dotyczące poprawy stanu technicznego pomieszczeń bloku żywieniowego zostały wykonane w całości.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skierniewicach, po zapoznaniu się z oceną sposobu żywienia i jadłospisem pacjentów Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Stanisława Rybickiego w Skierniewicach wystosował pismo do firmy cateringowej świadczącej usługi w zakresie żywienia pacjentów z zaleceniami doraźnymi do wprowadzenia zmian bez zbędnej zwłoki.

W Punkcie Wydawania Posiłków prowadzona jest działalność w zakresie żywienia zbiorowego, w tym porcjowanie i wydawanie posiłków na naczyniach wielokrotnego użytku. Firma cateringowa przygotowuje posiłki dla pacjentów WSZ w Skierniewicach, w zatwierdzonym przez PPIS w Zgierzu bloku żywienia. Posiłki dostarczane są do Punktu Wydawania Posiłków w WSZ codziennie o wyznaczonych godzinach przez firmę cateringową własnymi środkami transportu przystosowanymi do prawidłowego oraz bezpiecznego przewozu posiłków i żywności. Punkt Wydawania Posiłków składa się z tzw. głównej rozdzielni posiłków oraz kuchенок oddziałowych zlokalizowanych przy oddziałach szpitalnych. W 10 kuchenkach oddziałowych zapewniono profesjonalne maszyny myjąco-wyparzające oraz zamykane szafki o powierzchniach łatwo-zmywalnych do przechowywania naczyń wielokrotnego użytku. W Punkcie Wydawania Posiłków są wdrożone i utrzymywane procedury systemu HACCP oraz prowadzenie procesów mycia i dezynfekcji naczyń zgodnie z opracowanymi instrukcjami i procedurami GHP/GMP. W 2019 r. karami mandatowego nie stosowano.

W 2019 r. zewidencjonowano 1 kuchnię mleczną, zlokalizowaną przy oddziale dziecięcym WSZ w Skierniewicach. Nad prawidłowym stanem sanitarnym kuchni mlecznej oraz sposobem żywienia pacjentów oddziału dziecięcego i niemowlęcego sprawuje nadzór pielęgniarka oddziałowa oddziału dziecięcego. W kuchni mlecznej wdrożone zostały procedury i instrukcje GHP/GMP oraz system HACCP.

Profilaktyka zakażeń szpitalnych realizowana jest w szpitalu zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Powołany w szpitalu Zespół i Komitet Kontroli Zakażeń Szpitalnych realizuje program nadzorowania i zapobiegania zakażeniom szpitalnym w wyczerpującym zakresie. W ramach tego programu prowadzone są rutynowe kontrole (co najmniej 2 x w roku) i monitoring czystości mikrobiologicznej w oddziałach szpitalnych. Ustalane są zasady rejestracji czynników alarmowych, antybiotykoterapii i profilaktyki antybiotykowej. Prowadzony był również bieżący nadzór epidemiologiczny.

Na stałe pracownicy Inspekcji Sanitarnej współpracowali z członkami Zespołu Kontroli Zakażeń Szpitalnych w skierniewickim szpitalu.

Sterylizacja narzędzi, bielizny operacyjnej i innych przedmiotów medycznych odbywa się metodą parową i plazmową w Centralnej Sterylizatorni WSZ posiadającej 2 przelotowe i jeden plazmowy autoklaw. Przygotowywanie sprzętu do sterylizacji (dezynfekcja narzędzi, mycie, suszenie, pakietowanie) wykonywane jest w poszczególnych oddziałach. Z bloku operacyjnego narzędzia po wstępnej dezynfekcji przywożone są w kuwetach do Centralnej Sterylizatorni, gdzie przeprowadzany jest dalszy ciąg dezynfekcji, pakietowania i sterylizacji. Pościel operacyjna pakowana jest w bloku operacyjnym i przekazywana do sterylizacji w Centralnej Sterylizatorni. Systematycznie kontrolowano skuteczność procesów sterylizacji, a rejestry wykonywanych procesów sterylizacji i testów chemicznych prowadzone były na bieżąco.

Prosektorium wchodzące w skład Zakładu Patomorfologii WSZ w Skierniewicach zapewnia 6 miejsc do przechowywania zwłok na wózkach. Stan sanitarno-techniczny pomieszczeń nie uległ zmianie, a bieżący stan czystości nie budził zastrzeżeń.

Zakłady leczenia otwartego

Bieżący nadzór prowadzono w 38 niepublicznych i w 16 publicznych zakładach opieki zdrowotnej, 47 gabinetach prywatnych o charakterze zabiegowym oraz w 1 gabinecie medycznym w zakładzie pracy chronionej.

Łącznie przeprowadzono w nich 111 kontroli sanitarnych. Stan sanitarny tej grupy obiektów oceniono jako dobry. W miarę posiadanych środków finansowych dokonywane były przez właścicieli podmiotów leczniczych remonty, modernizacje obiektów oraz zakup nowego wyposażenia. Stan poradni przyszpitalnych omówiono powyżej. W odniesieniu do pozostałych obiektów leczenia otwartego wydano jedną decyzję administracyjną, która

została wykonana. Dotyczyła ona doprowadzenia do należytego stanu techniczno-higienicznego ścian i sufitu w poczekalni w jednej z miejskich przychodni. Doprowadzono również do należytego stanu techniczno-higienicznego stopnie i listwy je zabezpieczające oraz ochronę poręczy schodów prowadzących na pierwsze piętro budynku.

Wszystkie zakłady świadczące usługi medyczne zaopatrzone są w wodę dobrej jakości bakteriologicznej i fizykochemicznej z wodociągów sieciowych zaopatrzenia zbiorowego. Znaczna większość podmiotów leczniczych korzysta z ciepłej wody i ogrzewania z sieci ciepłowni miejskiej, a część ma własne lub wspólne kotłownie z innymi użytkownikami budynku. Na terenach wiejskich zdarzają się przypadki korzystania z podgrzewaczy elektrycznych. Nigdzie nie stwierdzono braku ciepłej wody. Ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub do kanalizacji sieciowej, w mieście tylko do kanalizacji miejskiej.

Odpady medyczne zbierane są w sposób bezpieczny dla personelu i środowiska w typowych pojemnikach plastikowych, a następnie przechowywane w lodówkach do czasu ich wywiezienia. Prowadzona jest dokumentacja ilości i rodzaju oddawanych odpadów. Głównym odbiorcą odpadów w lecznictwie otwartym jest firma EMKA S.A. z Żyrardowa. Odpady komunalne gromadzone są w kontenerach/pojemnikach i wywożone przez uprawnione firmy. Nie stwierdzono przypadków mieszania odpadów komunalnych z odpadami niebezpiecznymi.

Aktualnie w wielu podmiotach lecznictwa otwartego, stosowany jest wyłącznie sprzęt jednorazowy fabrycznie pakowany. Tam, gdzie używane są narzędzia wielokrotnego użytku sterylizację wykonuje się w sterylizatorach parowych. Podmioty, które nie posiadają własnych autoklawów korzystają z usług sterylizatorni Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego w Skierniewicach. Transportem materiału do i ze sterylizacji zajmują się zleceńodawcy po dokładnym zabezpieczeniu pakietów przed wtórnym zanieczyszczeniem.

Skuteczność procesów sterylizacji we wszystkich nadzorowanych placówkach kontrolowano systematycznie. Rejestry wykonywanych procesów i testów chemicznych prowadzone były na bieżąco.

Stan sanitarno-porządkowy obiektów oceniono jako dobry. Utrzymaniem czystości zajmowali się etatowi pracownicy. Wszystkie placówki wyposażone były w drobny sprzęt do mycia i prac porządkowych. Bieżąca czystość i stan sanitarny nie budziły zastrzeżeń.

Dezynfekcja i komory dezynfekcyjne

W trakcie przeprowadzonych kontroli stwierdzono prawidłowy dobór środków dezynfekcyjnych, o szerokim spektrum działania, odpowiednio przechowywanych i stosowanych. Opracowane i wdrożone są procedury dezynfekcji (narzędzi i materiałów oraz powierzchni).

Procesy dezynfekcji prowadzone są środkami dopuszczonymi do stosowania w placówkach opieki zdrowotnej. Przeznaczenie roztworów, środków chemicznych oraz dobór stężeń do poszczególnych rodzajów dezynfekcji jest prawidłowy. Placówki posiadają instrukcje dotyczące przygotowywania i posługiwania się środkami dezynfekcyjnymi. Stosuje się rotację środków dezynfekcyjnych, zwracając uwagę na skuteczność działania oraz bezpieczeństwo pacjentów i personelu medycznego.

Podsumowanie

Zakres prowadzonych czynności kontrolnych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą obejmował sprawdzenie spełniania szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą odpowiednio do zakresu świadczonych usług zdrowotnych oraz podejmowanie przez kierowników podmiotów działań zmierzających do zapobiegania szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. Szczegółowej kontroli podlegało sprawdzenie stanu sanitarno-technicznego i p/epidemicznego pomieszczeń, ich wyposażenia, zaopatrzenia w środki dezynfekcyjne i w środki niezbędne do utrzymania czystości obiektów, zaopatrzenia w wodę, sposób postępowania z odpadami medycznymi i komunalnymi oraz stosowania procedur higienicznych.

- 1) Stan sanitarno-higieniczny podmiotów świadczących usługi medyczne oceniono jako zadowalający.
- 2) Zabezpieczenie w środki dezynfekcyjne, do utrzymania czystości w wystarczających ilościach.
- 3) Nie stwierdzono uchybień w zakresie gospodarki odpadami medycznymi.
- 4) Podmioty lecznicze posiadają opracowane i wdrożone procedury medyczne, mające na celu minimalizację zakażeń i utrzymanie należytego stanu sanitarnego i przeciwepidemicznego. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie ich przestrzegania.

IV. WARUNKI HIGIENY ŚRODOWISKA

Główne statutowe zadania wykonywane przez Sekcję Nadzoru Higieny Środowiska PSSE w Skierniewicach nie uległy istotnym zmianom i stanowiły kontynuację problematyki z lat wcześniejszych. Dziedzinami o potencjalnie największym możliwym negatywnym wpływie na zdrowie, dotyczącymi znacznych populacji ludzi była jakość wody do spożycia w zaopatrzeniu zbiorowym, jakość wody w basenie kąpielowym, sanitarno-techniczne świadczenia usług zdrowotnych (w tym postępowanie z odpadami medycznymi), oraz warunki świadczenia usług fryzjerskich, kosmetycznych i tatuażu. Kontynuowano kontrole obiektów użyteczności publicznej związanych ze sportem, kulturą, wypoczynkiem i transportem osobowym. Ważną i trudną dziedziną było rozpatrywanie interwencji od mieszkańców poruszających zdrowotne aspekty pobytu w lokalach mieszkalnych i uciążliwości środowiskowych.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia

W największym wodociągu komunalnym, z ujęciem i stacją uzdatniania w Skierniewicach w miesiącu lipcu wystąpiły ograniczenia w dostawie wody dla odbiorców. Pojawiły się interwencje ze strony mieszkańców dotyczące niewłaściwego smaku i zapachu wody, wystąpiło krótkotrwałe zanieczyszczenie mikrobiologiczne wody (ogólna liczba mikroorganizmów na agarze w 22°C po 72 h - powyżej 300 j.t.k.) w jednym z punktów zgodności na sieci. Jednak przez większą część roku wodociąg produkował wodę dobrej jakości.

Na obszarach wiejskich, poza fragmentem objętym siecią wodociągu skierniewickiego, funkcjonowało 28 mniejszych komunalnych wodociągów zaopatrzenia zbiorowego oraz jeden wodociąg lokalny zaopatrujący mieszkańców osady Zwierzyniec przy Nadleśnictwie Skierniewice w gminie Maków. Od miesiąca października, wodociąg wyłączony został z eksploatacji, mieszkańcy zaopatrywani są w wodę z wodociągu Maków. Nadzorowanych było również 9 innych wodociągów zaopatrujących obiekty użyteczności publicznej lub zakłady branży żywnościowej.

Na ogólną liczbę ok. 47 tys. mieszkańców miasta i ok. 38 tys. mieszkańców powiatu ziemskiego z wodociągów sieciowych w 2019 roku korzystało, według posiadanych danych ok. 98 % z nich. Można przyjąć że cały nadzorowany teren, poza kilkoma niewielkimi miejscowościami lub częściami miejscowości jest zwodociągowany.

Woda z wszystkich wodociągów zbiorowego zaopatrzenia była regularnie poddawana badaniom jakości, równolegle przez inspekcję sanitarną i podmioty eksploatujące te urządzenia. Wykonano badania wszystkich wymaganych parametrów z częstotliwością określoną wcześniej w harmonogramach. W razie potrzeby, w sytuacjach wskazujących na obecność naturalnych lub obcych zanieczyszczeń, pobierano próbki dodatkowe.

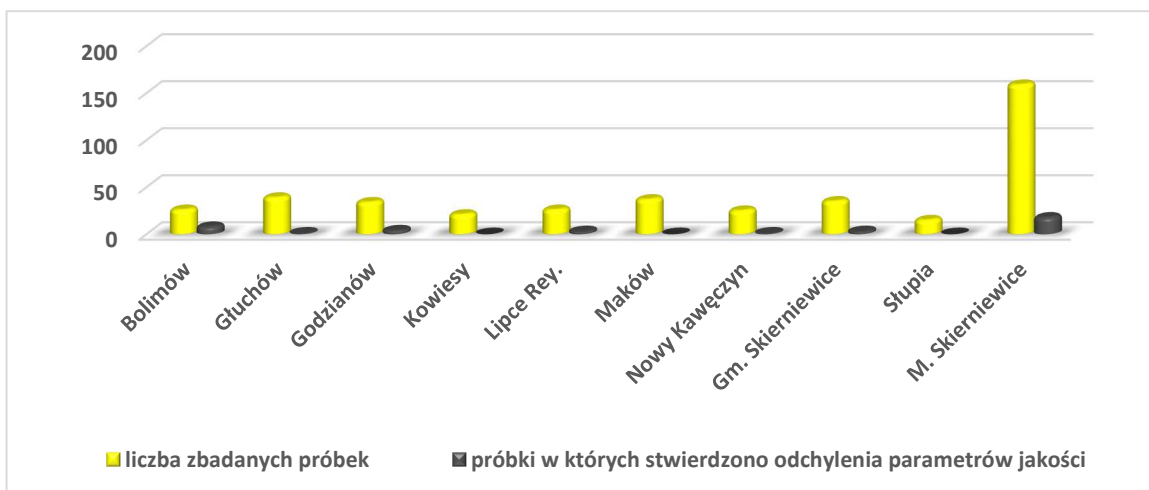
W 2019 r. wodociągi nie były unieruchamiane. W jednym przypadku wydano decyzję warunkowej przydatności wody ze względu na przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów powyżej 300 j.t.k. Zalecono spożywanie wody po przegotowaniu (wodociąg w Płyćwi), w stosunku do pozostałych obiektów nie prowadzono postępowań administracyjnych celem poprawy jakości wody w zaopatrzeniu zbiorowym. Zanieczyszczenia wystąpiły sporadycznie w 16 wodociągach, przeważnie w pojedynczych próbkach i w krótkim czasie uzyskiwano poprawę. Dotyczyło to wskaźników mikrobiologicznych (ogólna liczba bakterii i/lub bakterie grupy coli) w 8 wodociągach, barwy w 6 wodociągach, mętności w 9 wodociągach, manganu w 5 i żelaza w 1 wodociągu.

Rozpatrywano 3 interwencje (2 od mieszkańców Skierniewic i 1 od mieszkańca powiatu), pobrano próbki wody do badań fizyko-chemicznych. Jedna interwencja okazała się zasadna, przekroczenie poziomu manganu w wodociągu Dębowa Góra. W 2 pozostałych pobranych próbkach nie stwierdzono zanieczyszczeń potwierdzających zasadność skargi.

Decyzji na stan sanitarno-techniczny urządzeń wodociągowych nie wydawano. W stosunku do 11 wodociągów wydano jedynie doraźne zalecenia.

Poza wodociągami komunalnymi prowadzono badania wody z 9 wodociągów lokalnych zaopatrujących obiekty użyteczności publicznej i zakłady branży żywnościowej. Woda spełniała wymagania dla wody przeznaczonej do spożycia.

Basen kąpielowy i kąpielisko

W I półroczu 2019 r. w wodzie udostępnianej kąpiącym się na pływalni NAWA w Skierniewicach występowały okresowe przekroczenia dla następujących parametrów: *Pseudomonas aeruginosa*, ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C/48h, *Legionella spp.*, metność, chloroform, chlor wolny, chlor związany, utlenialność.

Bakterie *Legionella spp.* były czynnikiem, który w istotny sposób zwiększał ryzyko zakażenia użytkowników pływalni. Bakterie te wystąpiły w miesiącu kwietniu 2019 r. w badaniu zarówno w kontroli wewnętrznej, jak i w 3 próbkach pobranych do badań w ramach kontroli urzędowej. Z uwagi na wysokie wartości przekroczeń PPIS w Skierniewicach, wydał **decyzję zamykającą obie niecki basenowe** (30.04.2019 r.). Po przeprowadzeniu natychmiastowych zabiegów czyszczenia i dezynfekcji oraz przedstawieniu pozytywnych wyników badań wydana została **decyzja stwierdzająca wygaśnięcie decyzji zamykającej** (10.05.2019 r.).

Mając na uwadze powyższe wyniki badań, zarządzający pływalnią w miesiącu czerwcu przystąpił do gruntownych prac modernizacyjnych:

- wymienione zostały wszystkie rury metalowe zarówno w obiegu niecki małej jak i dużej, zastąpiono je rurami plastikowymi ,
- w celu poprawy procesu dezynfekcji, w systemie obu cyrkulacji zamontowano lampy UV,
- przeprowadzono czyszczenie i dezynfekcję obu niecek basenowych oraz przelewów.

W II półroczu 2019 r. woda na pływalni odpowiadała wymaganiom Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. Przez cały rok spółka realizowała kontrolę wewnętrzną jakości wody, harmonogramy poboru zostały wcześniej zaakceptowane przez PPIS. W ocenie rocznej wykonanej za okres lipiec 2018- czerwiec 2019 kontrolę wewnętrzną i jakość wody oceniono pozytywnie z uwagami dotyczącymi obszarów wymagających doskonalenia.

Kąpielisko nad Zalewem Zadębie w obecnym sezonie kąpieliskowym funkcjonowało już z nową infrastrukturą, co w znacznym stopniu przyczyniło się do poprawy jakości wypoczynku osób kąpiących się. Wybudowana została ścieżka pieszo-rowerowa, zjeżdżalnia wodna, tor do nart wodnych, pomieszczenia sanitarne, siłownia plenerowa i punkty widokowe.

Organizator kąpieliska opracował harmonogram poboru próbek w ramach kontroli wewnętrznej, który został zatwierdzony przez PPIS, wykonał komplet badań w kontroli wewnętrznej. Nie stwierdzono przekroczeń badanych parametrów wody zarówno w kontroli urzędowej, jak i wewnętrznej. Komunikaty o możliwości kąpieli na kąpielisku wydawano po

każdorazowym badaniu próbek. Przekazywano je na bieżąco organizatorowi, władzom samorządowym i umieszczano w ogólnopolskim Serwisie Kąpieliskowym. Woda pod względem parametrów mikrobiologicznych w ocenie czteroletniej 2015-2019 uzyskała wynik „jakość doskonała”.

W omawianym roku brak było zgłoszeń organizacji innych (poza Skierniewicami) kąpielisk i miejsc przeznaczonych do kąpeli. Zdarzały się przypadki kąpeli w miejscach wybieranych na własną odpowiedzialność kąpiących się np. w rzece Rawce lub w zbiorniku Zadębie.

Warunki udzielania świadczeń zdrowotnych i postępowanie z odpadami medycznymi

Kontrole prowadzone w zakładach świadczących usługi lecznicze polegają na ocenie prawidłowości postępowania z bielizną, odpadami, zaopatrzeniem w wodę, stanu prosektorium, stanu technicznego pomieszczeń lecznictwa ambulatoryjnego oraz otoczenia budynków.

WSZ w Skierniewicach nie prowadzi pralni – usługa zlecona jest firmie zewnętrznej. Przewóz bielizny wykonuje usługodawca. Warunki zbierania i segregacji odzieży brudnej, a następnie magazynowania i wydawania bielizny czystej ocenia się pozytywnie. Pralnia ta pierze także akcesoria dla komórki sprzątającej pomieszczenia szpitala.

Odpady medyczne niebezpieczne wytwarzane przez szpital przechowywane są we właściwych warunkach. Dla odpadów o właściwościach zakaźnych wygospodarowano pomieszczenie, które chłodzone jest do odpowiedniej temperatury urządzeniem klimatyzacyjnym. Odpady odbierane są 3 razy w tygodniu, z zachowaniem maksymalnego czasu przechowywania dla temperatury do 18°C. Odpady w rodzaju „resztki ciała i organy...” przechowywane są w urządzeniu chłodniczym. Odpady medyczne zakaźne z przychodni i gabinetów lekarskich tymczasowo magazynowane są w zaadoptowanych lodówkach i przekazywane do utylizacji. Na terenie miasta i powiatu żaden zakład nie ma siedziby ani miejsca prowadzenia działalności w zakresie magazynowania lub utylizacji medycznych odpadów niebezpiecznych.

W 2019 r kontynuowano badania jakości wody ciepłej na oddziałach szpitalnych w kierunku bakterii rodz. *Legionella spp.* wywołującej zakażenia o objawach typu zapalenia płuc. We wszystkich pobranych próbkach w ramach kontroli urzędowej uzyskano wynik na poziomie bezpiecznym, nie wymagający podjęcia dodatkowych działań. Jednak badania przeprowadzone w ramach kontroli wewnętrznej wykazały, że w 2 próbkach (pobrane na Oddziale Wewnętrznym I i Oddziale Laryngologicznym) stwierdzono obecność bakterii rodz. *Legionella spp.*, w ilości odpowiednio 140 j.t.k. w 100 ml i 400 j.t.k. w 100 ml wody.

Zalecono przeprowadzić przegląd techniczny sieci, celem znalezienia przyczyny zanieczyszczenia, przegrzanie instalacji wodą o tem. ok. 70° C oraz powtórzyć badania.

Stan sanitarno-techniczny budynków szpitala oraz przychodni i poradni ambulatoryjnych oceniany był jako dobry. Zgodnie z danymi pionu Nadzoru Epidemiologicznego oraz danymi pionu Higieny Środowiska na koniec 2019 r. obowiązujące były 2 decyzje, jedna odnośnie poprawy warunków sanitarno-technicznych dotycząca Oddziału Obserwacyjno-Zakaźnego, który obecnie jest zamknięty oraz decyzja dotycząca awaryjnego źródła wody.

W odniesieniu do przychodni ambulatoryjnych wykonano zalecenia z obowiązujących decyzji wydanych w 2018 roku dotyczących: Poradni Ortopedyczno-Urazowej, Poradni Geriatrycznej, Zakładu Rehabilitacji Leczniczej Wojewódzkiego Szpitala oraz NZOZ „Eskulap” w Skierniewicach. W roku 2019 r. w stosunku do tej grupy obiektów decyzji nie wydawano.

Odpady niebezpieczne poza przychodniami szpitalnymi przechowywane są w przenośnych, wydzielonych urządzeniach chłodniczych, odbierane przez uprawnione firmy. Pranie brudnej bielizny przychodni przyszpitalnych jest wykonywane poza terenem powiatu. W pozostałych obiektach fartuchy prane są najczęściej we własnym zakresie, pozostała bielizna jest jednorazowa.

W stosunku do tej grupy obiektów w roku sprawozdawczym nie stosowano karania mandatowego. Wszystkie obiekty ocenione zostały jako dobre.

Usługi hotelarskie.

W 2019 r. nie zanotowano uchybień w zakresie bezpieczeństwa korzystania z usług noclegowych. Nadal tylko jeden obiekt jest skategoryzowany. Warunki w kompleksach pokojowych i przyległych lub samodzielnych węzłach higieniczno-sanitarnych kontrolowanych obiektów ocenia się pozytywnie - przy uwzględnieniu znacznych różnic w standardach oferowanych usług.

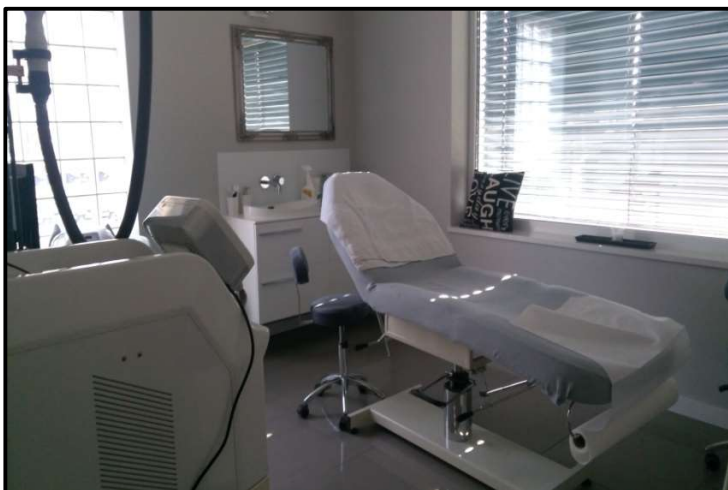

Toalety publiczne

Prowadzono bieżący nadzór nad czterema publicznymi toaletami (wszystkie w Skierniewicach) oraz dwoma MOP-ami przy autostradzie A2. We wszystkich toaletach jest bieżąca woda, są one podłączone do sieci kanalizacyjnej. Podczas kontroli stwierdzano zadowalający stan czystości bieżącej. Trzy toalety miejskie to pojedyncze samoobsługowe kabiny. Sprzyja to aktom wandalizmu, co z kolei powoduje, iż okresowo nie są czynne. W 2019 r. funkcjonował kompleks pomieszczeń sanitarno-higienicznych przy kąpielisku. Ogólnodostępne toalety są ponadto w obiektach użyteczności publicznej (dworzec PKP, markety, urzędy). Ich stan podczas kontroli tych obiektów oceniany był pozytywnie.

Pozostałe obiekty użyteczności publicznej oraz transport

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej – warunki wykonywania tego rodzaju usług ocenia się pozytywnie. We wszystkich zakładach stosuje się środki dezynfekcyjne do narzędzi, a w gabinetach kosmetycznych także do rąk. W kosmetyce prowadzi się również sterylizację narzędzi. O ile jest to możliwe stosowane są narzędzia jednorazowe. Pranie brudnej bielizny (fartuchy, pelerynki, ręczniki) z reguły wykonują właściciele zakładów we własnym zakresie. Powszechnie używane są ręczniki jednorazowego użytku. Postępowanie z odpadami

niebezpiecznymi (pochodzącymi z usług kosmetycznych i tatuażu) jest analogiczne jak w służbie zdrowia. Największe potencjalne zagrożenie zdrowotne związane jest z wykonywaniem tatuażu, makijażem permanentnym oraz zakładaniem kolczyków. W zakładach wykonujących zabiegi naruszające ciągłość skóry wdrożone są procedury zabezpieczenia przeciwepidemicznego. Nie wpłynęły żadne informacje o przypadkach zachorowań z przyczyn leżących po stronie zakładów fryzjerskich czy kosmetycznych.

W stosunku do tej grupy obiektów wydano 12 zaleceń dot. głównie wdrożenia procedur przeciwepidemicznych oraz prowadzenia badań w zakresie skuteczności sterylizacji. W omawianym okresie kontynuowano dystrybucję materiałów promocyjno-edukacyjnych, planów higieny i folderów dedykowanych dla tego typu zakładów, z centralnego programu „Zapobieganie zakażeniom HCV”.

Obiekty kulturalno-widowiskowe i sportowe – W stosunku do tej grupy obiektów w 2019 r. nie wydawano żadnych decyzji ani zaleceń. Stan sanitarno-porządkowy stwierdzany podczas kontroli oceniano pozytywnie. Obiekty tej grupy obecnie zapewniają, pod względem sanitarnym, właściwe warunki świadczonych usług.

Transport osobowy, indywidualny i zbiorowy - Prowadzono kontrole środków transportu osobowego podmiotów mających swoje bazy i punkty obsługi na terenie działania PPIS w Skierniewicach oraz związanych z transportem dworców, przystanków i stacji paliw. Jednostki elektryczne przewoźników kolejowych na terenie Skierniewic są sprzątane i tylko w niewielkim stopniu myte (toalety, poręcze) na torach postojowych. Stan bez zmian.

W roku sprawozdawczym, w ramach wiosennego przeglądu czystości i porządku terenów otwartych kontynuowano ocenę stanu przystanków komunikacji samochodowej. Oceną objęto 5 gmin wiejskich i miasto. W odniesieniu do przystanków zaleceń nie wydawano.

Oprócz w/w dziedzin kontrolowano także szereg innych miejsc będących potencjalnymi obiektami ryzyka dla zdrowia publicznego, takich jak: dom pomocy społecznej, place zabaw, cmentarze, domy przedpogrzebowe i samochody do przewozu zwłok. Uchybień nie odnotowano.

W efekcie w/w wiosennego przeglądu czystości i porządku terenów otwartych stwierdzono 6 nieprawidłowości, głównie dotyczyły opuszczonych posesji miejskich, a także, poboczy dróg. Podjęto stosowne działania eliminujące nieprawidłowości.

Interwencje od mieszkańców

Ogółem wpłynęło 28 interwencji/wniosków (pisemnie, drogą elektroniczną, telefonicznie) o podjęcie czynności związanych z daniem autorów, z zakresem działania pionu HŚ. Dwie sprawy zostały bez rozpatrzenia lub odpowiedzi udzielono bez wykonywania kontroli/wizji.

Rozpatrywane sprawy dotyczyły: jakości wody, uciążliwych zapachów, warunków mieszkaniowych, występowania szkodliwych insektów i gryzoni, nieprawidłowego postępowania ze ściekami, zaśmiecania terenów leśnych.

Wnioski:

W zakresie obiektów higieny środowiska do najważniejszych zadań poprawy infrastruktury można zaliczyć:

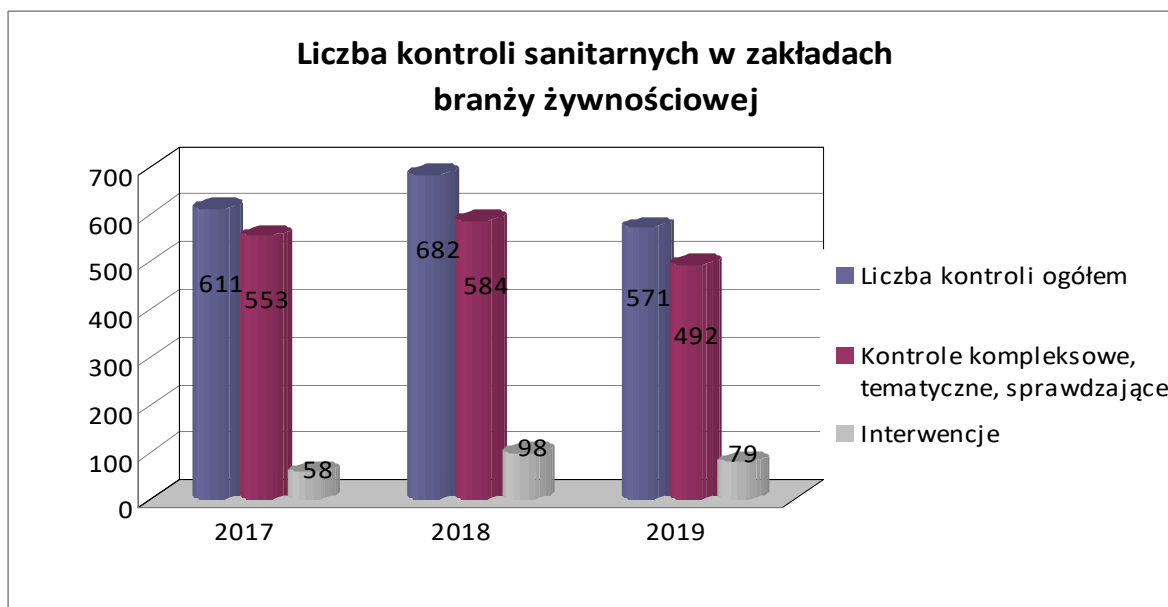
1. Utrzymanie pomieszczeń przychodni specjalistycznych szpitala w dobrym stanie sanitarno-technicznym oraz zapewnienie awaryjnego źródła wody.
2. Odpowiednie wyposażenie punktów obsługi środków transportu osobowego drogowego i kolejowego (np. automatyczne myjnie czynne przez cały rok).
3. Utrzymywanie w należyтым stanie sanitarno-porządkowym zidentyfikowanych miejsc, powtarzających się przy corocznych przeglądach czystości.

V. HIGIENA ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

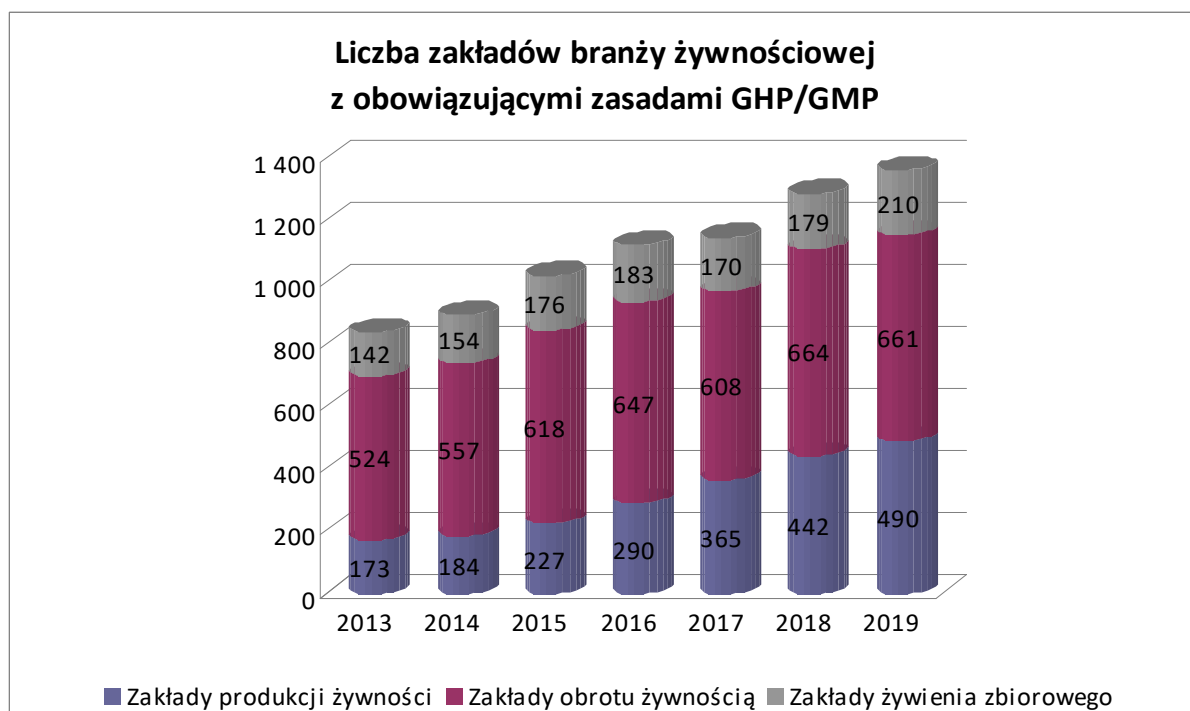
Celem nadrzędnym higieny żywności i żywienia jest zapobieganie chorobom zakaźnym i nie zakaźnym, wynikającym ze spożywania żywności o nieodpowiedniej jakości. Główne działania ukierunkowano na zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie produkowanej żywności, żywienia, kosmetyków oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W 2019 roku do podstawowych zadań należało wykonywanie czynności związanych z realizacją zadań powierzonych Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Skierniewicach, a w szczególności:

- ocena warunków sanitarno-higienicznych i technicznych zakładów produkcji, dystrybucji, sprzedaży, transportu środków spożywczych, kosmetyków oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- ocena jakości zdrowotnej produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności, materiałów do kontaktu z żywnością, w tym poprzez ocenę wizualną w trakcie kontroli sanitarnych i kontroli laboratoryjnych próbek pobieranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu lub nie zaplanowanych, w ramach interwencji konsumentów,
- ocena importowanych i eksportowanych środków spożywczych pochodzących spoza UE i wysyłanych poza UE w ramach granicznej kontroli sanitarnej, w tym poprzez przeprowadzanie wstępnej oceny organoleptycznej i/lub laboratoryjnej próbek żywności pobieranych w ramach urzędowej kontroli żywności na wnioski przedsiębiorców i dopuszczanie ich do obrotu,
- monitorowanie wycofanej z obrotu żywności, kosmetyków oraz przedmiotów użytku w ramach systemu wczesnego ostrzegania o pojawiających się produktach niebezpiecznych na rynku (system RASFF, RAPEX),
- rejestracja i zatwierdzanie nowo otwartych zakładów branży żywnościowej, w tym dotyczących produkcji pierwotnej,
- realizacja zamierzeń zaplanowanych corocznie w polityce przedsięwzięć w oparciu o wytyczne GIS.

Sytuacja w obszarze bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności na terenie powiatu jest zadawalająca. W roku sprawozdawczym **przeprowadzono ogółem 571 kontroli sanitarnych w 413 zakładach sektora spożywczego i zakładach obrotu kosmetykami, w tym 29 kontroli w ramach granicznej kontroli (26 – import, 3 – eksport)** i utrzymuje się na poziomie zbliżonym do lat poprzednich.

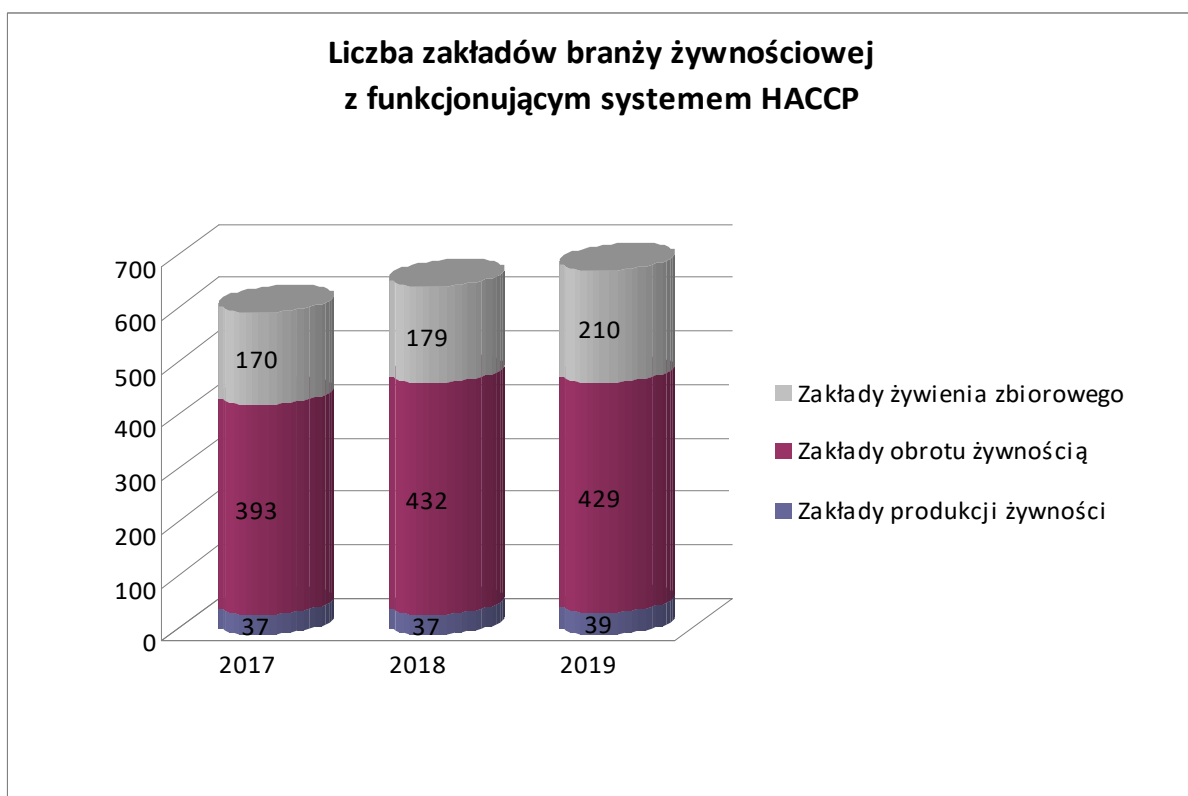

W ramach opracowanych i wdrożonych systemów GHP (dobrej praktyki higienicznej) i GMP (dobrej praktyki produkcyjnej) wszelkie działania, które muszą być podjęte, i warunki higieniczne, które muszą być spełniane na wszystkich etapach produkcji i/lub obrotu, zapewniają wprowadzanie do obrotu żywności bezpiecznej dla konsumenta. Sukcesywnie zmniejsza się liczba stwierdzanych nieprawidłowości sanitarno-technicznych i higienicznych w obiektach produkcji i obrotu żywnością. Właściciele zakładów modernizują zakłady na miarę swoich możliwości finansowych i usuwają bieżące niezgodności.

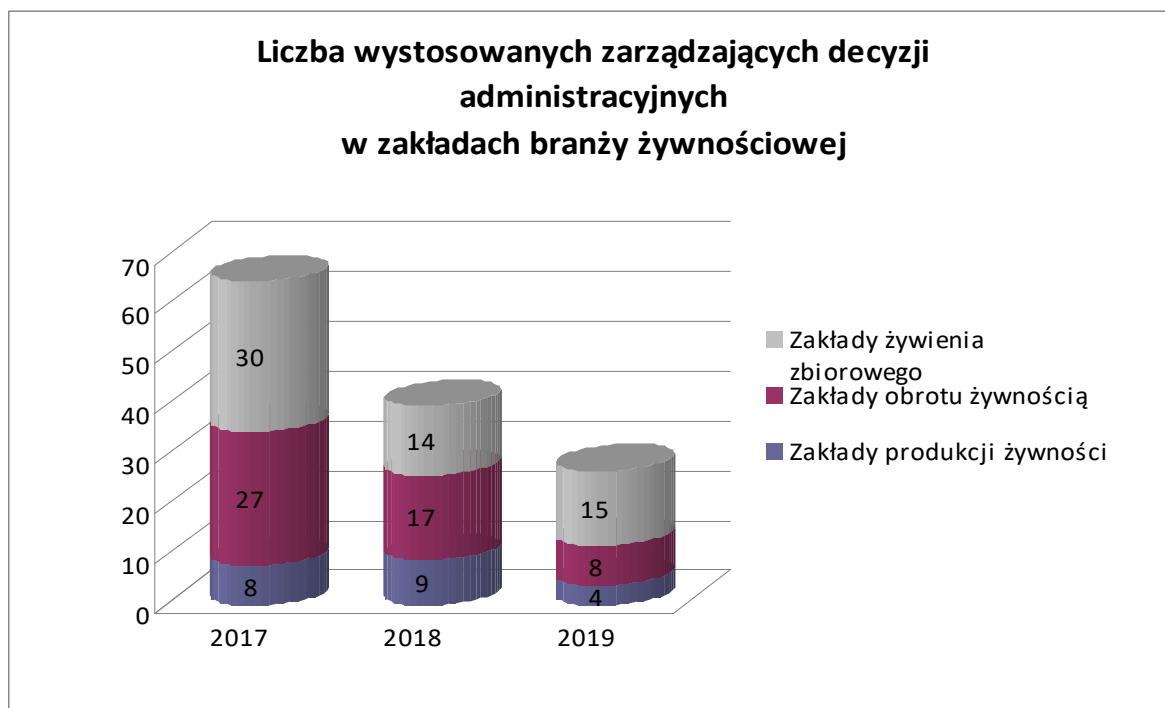

W trakcie kontroli sanitarnych w zakładach branży żywnościowej zwracano uwagę na obowiązek opracowania i wdrożenia zasad systemu HACCP zapewniającego bezpieczeństwo produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności, w tym wyznaczenia krytycznych punktów kontroli (CCP). Aktualnie system HACCP w pełni wdrożono i jest on przestrzegany w 679 zakładach (w 2018 r. - 649 zakładów). U pozostałych przedsiębiorców (głównie w nowo otwartych obiektach funkcjonujących w oparciu o decyzje zatwierdzające warunkowe) powyższe systemy są w trakcie opracowywania i wdrażania.

W przypadku stwierdzenia zaniedbań sanitarno-higienicznych na właścicieli obiektów nakładane są mandaty karne. Ogółem nałożono **29 mandatów karnych na sumę 7100 zł** (w 2018 r. 21 mandatów / 5350 zł) Wniosków do WSSE w Łodzi o nałożenie kary pieniężnej oraz do sądu nie kierowano.

W zakładach o niewłaściwym stanie technicznym wydano **28 decyzji administracyjnych, zobowiązujących do poprawy ich stanu sanitarno-technicznego, w tym 1 decyzję w sklepie obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu żywnością.**

W trosce o zdrowie konsumenta zbadano laboratoryjnie i oceniono **ogółem 349 próbek żywności**, z czego **zdyskwalifikowano 3 próbki środków spożywczych**, co stanowi 0,9 % przebadanych próbek w tym: 1 próbkę kotletów wieprzowych ze względu na stwierdzoną obecność *Salmonella spp.* w 10g (sporządzono powiadomienie informacyjne w ramach systemu RASFF), 1 próbkę surówki z białej kapusty ze względu na przekroczenie limitu dla sacharyny (sporządzono powiadomienie informacyjne w ramach systemu RASFF), 1 próbkę rodzynek sułtańskich z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie produktu. Na przestrzeni kilku lat próbki żywnościowe są sporadycznie kwestionowane. Dla porównania w 2018 r. zbadano 314 próbek, z czego zdyskwalifikowano 1 próbkę,

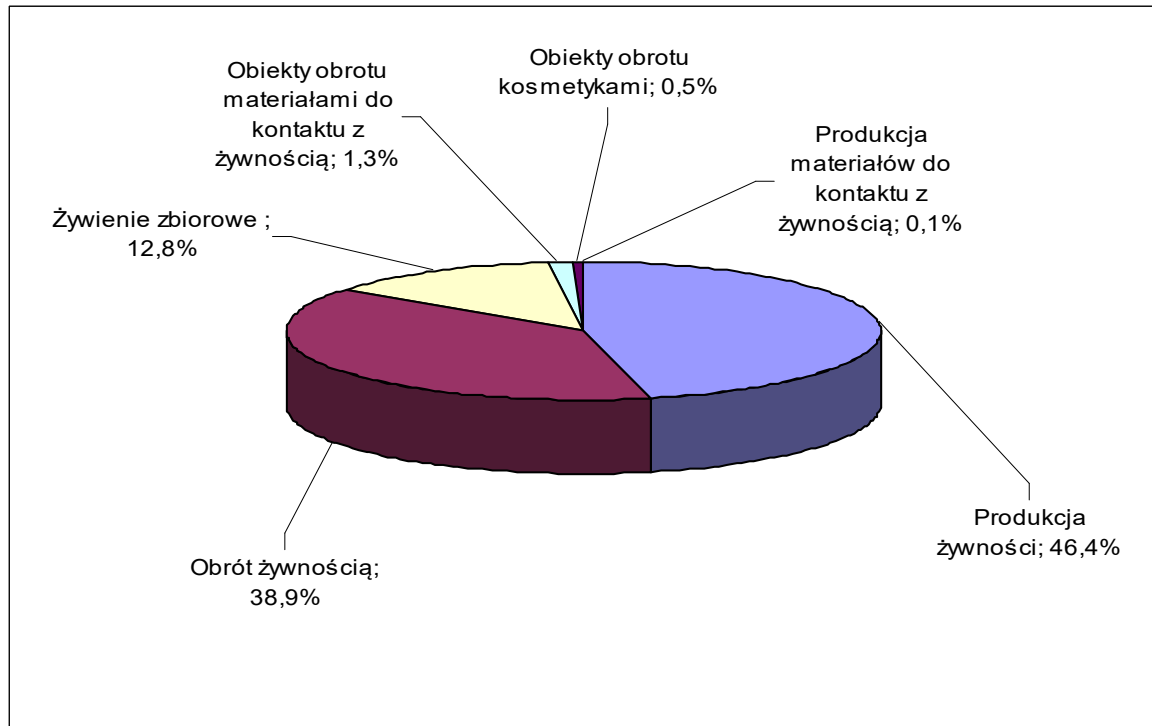
W 2019 roku w ramach urzędowej kontroli zbadano **4 próbki kosmetyków oraz 3 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością**. Próbki pod względem przebadanych parametrów były produktami o właściwej jakości zdrowotnej, a ich znakowanie oceniono jako prawidłowe.

Nadzór nad zakładami branży żywnościowej i kosmetyków

Ogółem nadzorem objęto **1706** (w 2018 r. 1600) zakładów żywnościowych oraz dystrybutorów materiałów do kontaktu z żywnością i kosmetyków tj.:

- produkcji żywności -791 (2018r.-721), w tym produkcji pierwotnej -755 (2018r.- 687)
- obrotu żywnością - 664 (w 2018 r.- 670),
- żywienia zbiorowego - 218 (w 2018 r.- 181), w tym zamkniętego -113 (w 2018 r.- 97),

- produkcji materiałów do kontaktu z żywnością - 1 (w 2018 r. - 1),
- obiekty obrotu materiałami do kontaktu z żywnością - 24 (w 2018 r. - 22),
- obiekty obrotu kosmetykami - 9 (w 2018 r. - 8).

Ryc. Liczba zakładów nadzorowanych na terenie działania PPIS w Skierniewicach w 2019 r.

Zakłady produkcji żywności

- *piekarnie,*
- *ciastkarnie,*
- *wytwórnie i automaty do lodów,*
- *wytwórnie wyrobów cukierniczych,*
- *młyny i inne wytwórnie żywności,*
- *przetwórnice owocowo-warzywne,*
- *gospodarstwa rolne z produkcją pierwotną pochodzenia roślinnego.*

Podczas kontroli sanitarnych zwracano szczególną uwagę na jakość surowców stosowanych do produkcji, identyfikację dostawców i odbiorców, prawidłowość procesów technologicznych, oznakowanie wyrobu gotowego, realizację GHP, GMP i HACCP oraz sprawność maszyn i urządzeń szczególnie chłodniczych.

Stan sanitarno-techniczny i higieniczny zakładów oceniono jako zgodny z wymaganiami. W przypadku stwierdzenia usterek technicznych w 4 piekarniach wydano decyzje zarządzające bądź zmieniające termin wykonania obowiązków. W zakładach produkcji żywności nie stosowano karania mandatowego. Pobrano do badań laboratoryjnych 90 próbek żywnościowych, próbki nie były kwestionowane.

System HACCP funkcjonuje w 36 obiektach produkcji żywności. W obiektach produkcji pierwotnej (upraw warzyw, zbóż, owoców i pieczarek) obowiązują zasady dobrej praktyki higienicznej w ramach dobrej praktyki rolniczej (GAP).

Zakłady obrotu żywnością

- sklepy spożywcze, w tym markety,
- kioski spożywcze,
- magazyny hurtowe,
- obiekty ruchome i tymczasowe,
- środki transportu,
- apteki i sklepy zielarskie,
- sprzedaż na odległość (internetowa).

Corocznie wzrasta liczba zmodernizowanych sklepów, przez co uzyskuje się poprawę ich funkcjonalności, stanu technicznego pomieszczeń i wyposażenia oraz higienę sprzedaży żywności. Odnotowuje się stale zwiększającą liczbę nowoczesnych urządzeń chłodniczych z automatyczną regulacją, co poprawia warunki przechowywania środków spożywczych łatwo psujących się i umożliwia ich właściwą segregację. Corocznie zwiększa się liczba sklepów wyposażonych w klimatyzację. Prawie we wszystkich skontrolowanych obiektach obrotu żywnością są opracowane i wdrożone zasady GHP oraz sporządzane zapisy z ich przestrzegania. Wg arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono 133 zakłady obrotu żywnością – 1 zdyskwalifikowano z uwagi na niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, niewłaściwe warunki sanitarne pomieszczeń oraz nieprzestrzeganie zasad systemu HACCP, w tym GHP. Pozostałe skontrolowane zakłady oceniono jako zgodne z wymaganiami. Pobrano do badań laboratoryjnych **259** próbek żywności oraz 3 próbki materiałów do kontaktu z żywności. **Zakwestionowano 3 próbki środków spożywczych o nazwie: 1 próbka surówka z białej kapusty z uwagi na zawyżoną**

zawartość substancji słodzących, **1 próbkę schabu bez kości** z uwagi na stwierdzoną obecność *Salmonella Spp*, **1 próbkę rodzynek sultkańskich** z uwagi na niewłaściwe oznakowanie produktu. Na tę okoliczność sporządzono 2 powiadomienia w ramach systemu RASFF i przesłano do WSSE w Łodzi wraz z przesłaniem informacji do organu nadzorującego producenta.

Zakłady żywienia zbiorowego

Otwarte:

- restauracje, bary, pizzerie,
- punkty małej gastronomii,
- pijalnie piwa,
- bufety,
- kebaby.

Zamknięte:

- szpital,
- bufety,
- żłobki, DPS
- stołówki przedszkolne,
- stołówki szkolne,
- stołówki pracownicze
- obozy letnie i zimowe.

Wśród 228 nadzorowanych obiektów skontrolowano 114 zakładów żywienia zbiorowego otwartego i zamkniętego, z tego oceniono 88 jako zgodne z wymaganiami i 2 zakłady zdyskwalifikowano z uwagi na niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno–

epidemiologicznych u zatrudnionego personelu, nieprawidłowe procesy mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, niewłaściwe warunki sanitarne pomieszczeń oraz nieprzestrzeganie zasad systemu HACCP. W kilkunastu przypadkach stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne i w konsekwencji wydano **3 decyzje zarządzające w żywieniu otwartym (w 2018r.–4)** oraz **12 decyzji administracyjnych w żywieniu zamkniętym**, w tym 9 dot. stołówek przedszkolnych (8 decyzji warunkowego zatwierdzenia). W kilku przypadkach za nie zachowany stan sanitarno-higieniczny i porządkowy zastosowano karanie mandatowe **11/2650 zł**, w tym 9/2200 zł w zakładach żywienia otwartego. Uchybienia zostały usunięte w terminie niezwłocznym, co potwierdziły kontrole sprawdzające.

Graniczna Kontrola Sanitarna (import i eksport)

W ramach kontroli granicznej importowanych środków spożywczych w 2019 roku dokonano oceny 67 partii środków spożywczych pochodzących z krajów trzecich (spoza UE). Dla zgłoszonych wnioskami do oceny zaimportowanych środków spożywczych pochodzących z krajów trzecich (Turcja, Chiny, Tajlandia, Chile, Indonezja, Iran, Filipiny) wydano 24 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy i 5 świadectw dla materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością spełniających wymagania prawa żywnościowego oraz 4 dokumenty CED dla 4 partii orzechów laskowych bez łupin kraj poch. Turcja. Wszystkie przesyłki dopuszczono do obrotu w kraju. Przeprowadzono **26 kontroli** dot. oceny środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością w ramach granicznej kontroli sanitarnej, które wykazano liczbowo w sprawozdaniu MZ-45 dla produktów **importowanych z krajów trzecich oraz 3 kontrole dla eksportowanych** środków spożywczych wywożonych do krajów poza Unię Europejską (Ukraina) dla 12 ocenionych partii środków spożywczych (mrożone mieszanki warzywne). Ponadto wystawiono **5 Świadectw Wolnej Sprzedaży (Free Sale Certificate FSC)** oraz **3 Certyfikaty Zdrowia (Health Certificate HC)** dla suplementów diety. W ramach granicznej kontroli sanitarnej próbek środków spożywczych nie pobierano.

W związku z dokonywaniem oceny produktów w ramach granicznej kontroli sanitarnej wystawiono **25 decyzji finansowych (23 decyzje w związku z importem oraz 2 decyzje finansowe w związku z eksportem)**. Przed każdym sporządzeniem decyzji finansowej importer/eksporter otrzymał zawiadomienie o wszczęciu postępowania celem ewentualnego wypowiedzenia się w kwestii opłatowej.

Interwencje Konsumentów

W 2019 r. zarejestrowano 44 interwencje (2018 r. 37), rozpatrzono 43, 1 interwencję przekazano do rozpatrzenia właściwemu terytorialnie Łódzkiemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu dot. domu dziennego pobytu „Niedziela” w Skierniewicach.

Interwencje najczęściej dotyczyły:

- niewłaściwej jakości zdrowotnej żywności (niewłaściwe przechowywanie środków spożywczych łatwopsujących, niewłaściwe cechy organoleptyczne, obecność zanieczyszczeń biologicznych i fizycznych w żywności),
- nieprawidłowego przechowywania środków spożywczych, tj. brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniami,
- nieprawidłowego stanu sanitarno-higienicznego urządzeń, sprzętu mającego kontakt z żywnością,
- nieprawidłowego stanu sanitarno-technicznego i sanitarno-higienicznego pomieszczeń w kontrolowanych obiektach,
- nieprzestrzegania zasad systemu HACCP,
- wprowadzania do obrotu środków spożywczych „przeterminowanych”,
- niewłaściwej higieny personelu,
- braku higieny przy produkcji potraw, niewłaściwa jakość wydawanych potraw, niewłaściwe przechowywanie potraw,
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- prowadzenie działalności bez zgody PPIS,
- braku identyfikacji dostawcy wprowadzanych do obrotu środków spożywczych.

Składane interwencje dotyczyły następujących grup obiektów :

- Sklepy spożywcze – 21 kontrole w 18 obiektach (w tym 4 marketach)
- Hurtownie – 3 kontrole w 3 obiektach
- Zakład przetwórstwa owocowo-warzywnego – 3 kontrole w 1 obiekcie
- Żywnienie zbiorowe otwarte – 8 kontrole w 8 obiektach
- Zakłady produkcyjne (cukiernia, lodziarnia, piekarnia) – 3 kontrole w 3 obiektach
- Kioski na targowisku – 3 kontrole w 3 obiektach
- Inne zakłady żywienia 1 kontrola w 1 obiekcie
- Gospodarstwo rolne – 1 kontrola w 1 obiekcie
- Apteka – 1 kontrola w 1 obiekcie.

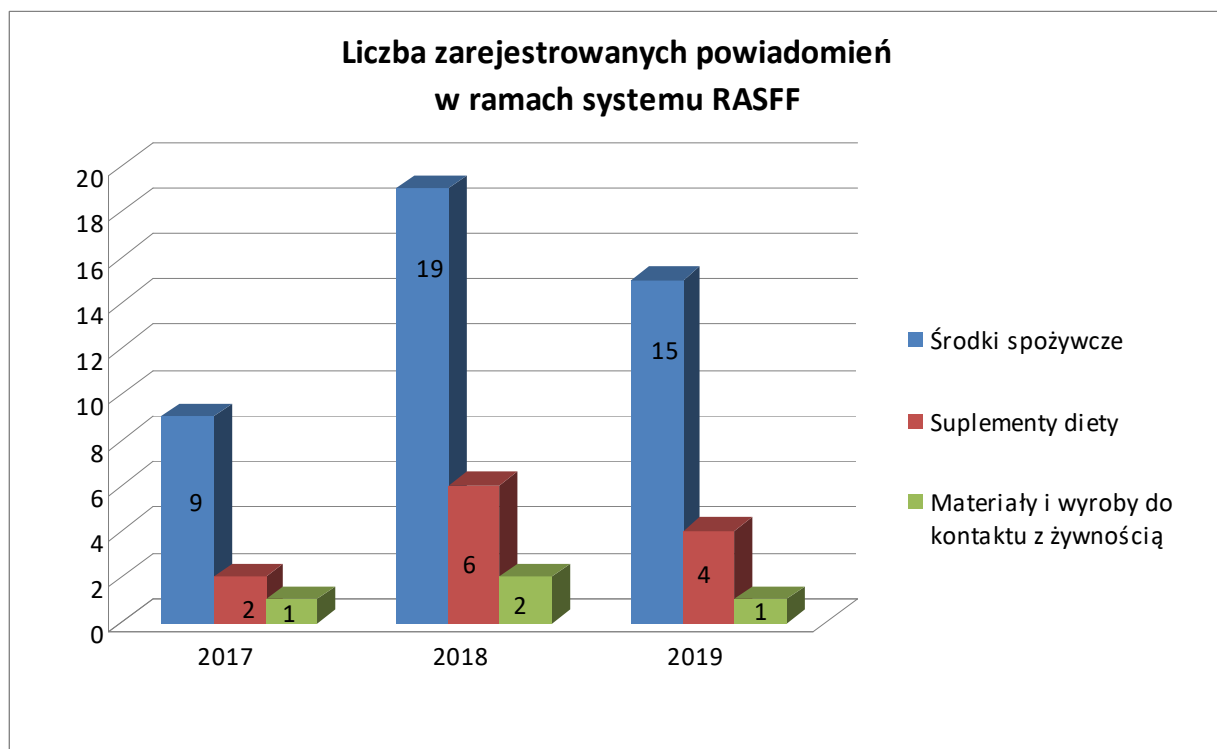

W ramach przeprowadzonych 44 kontroli interwencyjnych nałożono 14 mandatów karnych na łączną sumę 2800 zł oraz pobrano do badań laboratoryjnych 17 próbek środków spożywczych - próbki nie były kwestionowane. Składane interwencje wpływały od konsumentów najczęściej anonimowo telefonicznie lub mailowo. Na podstawie przeprowadzonych kontroli sanitarnych stwierdzono, że **13** interwencji było zasadnych (co stanowi 30% przyjętych interwencji). W wyniku przeprowadzonych interwencji odnotowano poprawę stanu sanitarnego w skontrolowanych obiektach co skutkowało polepszeniem bezpieczeństwa zdrowotnego wprowadzanej do obrotu żywności.

RASFF / RAPEX

W ramach funkcjonowania systemu Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) czyli systemu wczesnego ostrzegania o produktach niebezpiecznych w roku sprawozdawczym zarejestrowano 20 powiadomień ogółem, w tym dot. środków spożywczych – 15, suplementów diety – 4, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością – 1.

W ramach funkcjonowania systemu RAPEX prowadzono postępowanie dla 1 powiadomienia dot. produktu kosmetycznego – chusteczek nawilżanych Lula Baby.

Inne działania.

1) Współpraca z PIORIN (Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa)

W ramach strategii nadzoru nad bezpieczeństwem żywności w obszarze owoców miękkich w sezonie zbioru owoców były prowadzone kontrole sanitarne w zakresie przestrzegania warunków higienicznych na plantacjach i skupach owoców połączone z poborem próbek żywności.

W 2019 r. prowadzone były kontrole sanitarne kompleksowe i tematyczne dotyczące nadzoru nad produkcją pierwotną, głównie w zakresie owoców miękkich: truskawek, porzeczek, wiśni oraz ich skupu. Podczas kontroli udzielano instruktażu i wydawano doraźne zalecenia w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzonej przez rolników dokumentacji zgodnie z Planem Działania na rok 2019 i zaplanowanych wspólnych kontroli z PIORiN podmiotów prowadzących produkcję pierwotną pochodzenia roślinnego.

Przeprowadzono ogółem 46 kontroli sanitarnych w gospodarstwach rolnych i 1 kontrolę w grupie producentów ziemniaka i fasolki.

W ramach porozumienia o współpracy z inspekcjami zrealizowano 4 wspólnie zaplanowane kontrole sanitarne z przedstawicielami PIORiN.

W trakcie kontroli pobrano do badań laboratoryjnych 8 próbek owoców miękkich (truskawki, agrest) w kierunku pozostałości pestycydów, metali i zanieczyszczeń mikrobiologicznych). Pobrane próbki nie były kwestionowane.

2) Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną

Państwowa Inspekcja Sanitarna wraz z Państwową Inspekcją Weterynaryjną w ramach współpracy przeprowadziła 2 kontrole sanitarne zaplanowane w harmonogramie wspólnych kontroli na 2019 r. Niezgodności nie stwierdzono. Uzgodniono listy zakładów znajdujących się pod wspólnym nadzorem zgodnie z zawartym porozumieniem z dnia 05.12.2019 r. i przesłano do ŁPWIS w Łodzi oraz Powiatowego Inspektora Weterynarii w Skierniewicach.

Ponadto w roku sprawozdawczym 2019 wspólnie z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej przeprowadzono kontrole w związku ze złożoną interwencją do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skierniewicach dotyczącą niewłaściwej jakości mięsa wprowadzanego do obrotu na targowisku miejskim w Skierniewicach. Skontrolowano

zarówno kioski mięsne będące pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej jak i Inspekcji Sanitarnej. Podczas kontroli zweryfikowano zarówno jakość wprowadzanych do obrotu środków spożywczych jak i źródło ich pochodzenia. Skontrolowano warunki przechowywania mięsa oraz terminy przydatności do spożycia produktów wprowadzanych do obrotu – nieprawidłowości nie stwierdzono. Sporządzono 3 protokoły sanitarne interwencyjne w obiektach będących pod nadzorem Inspekcji Sanitarnej.

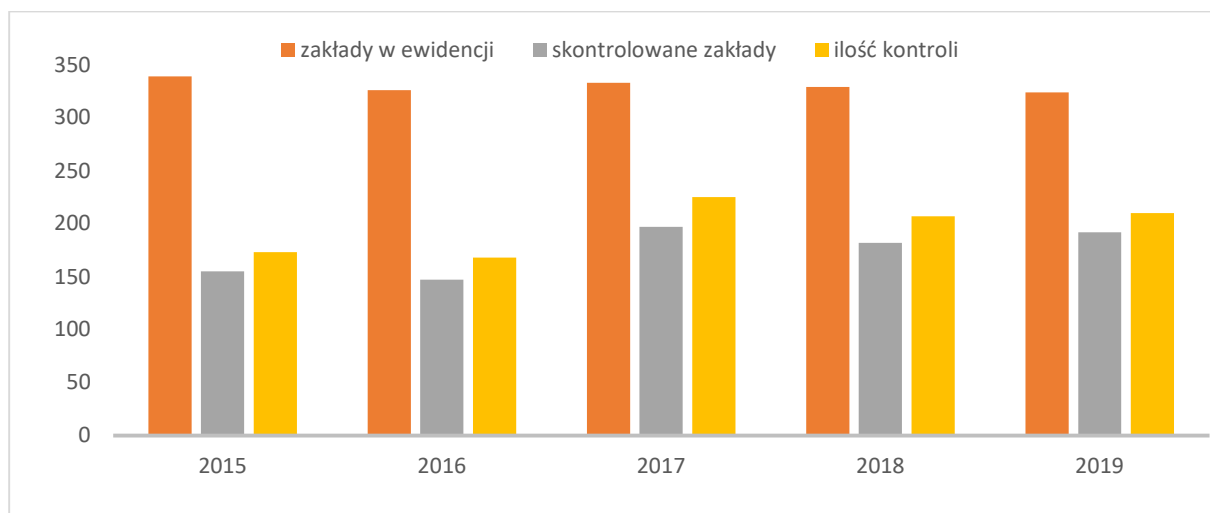
W ramach kontroli dot. wzmożonego nadzoru prowadzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną nad sprzedażą mięsa wieprzowego, a także dziczyzny i produktami z nich otrzymywanymi oraz odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego z uwagi na występowanie w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) - aktywnie uczestnicząco we wspólnym nadzorze z inspekcją weterynaryjną nad sprzedażą dziczyzny w związku z występowaniem w Polsce kolejnych przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF). Wspólnie skontrolowano legalność i źródła pochodzenia mięsa i jego przetworów oraz identyfikowalność i możliwości śledzenia produktów wprowadzanych do obrotu w okresie od 02.01.2019 r. do 31.12.2019 r. (ogółem 64 kontrole sanitarne). Kontrolami także objęto zgodnie z zaleceniami GIS targowiskową sprzedaż mięsa wieprzowego (3 obiekty) i przetworów z mięsa a także z dziczyzny oraz zakłady żywienia zbiorowego (23 zakłady), w szczególności oferujących żywność na uroczystości rodzinne i zakłady handlu detalicznego. W trakcie kontroli weryfikowano źródła pochodzenia i legalność sprzedaży mięsa i jego przetworów oraz sposób zagospodarowania odpadów. Niezgodności zakresie nie stwierdzono. W przywołanym okresie skontrolowano kioski i stoiska z targowiskową sprzedażą przetworów z mięsa wieprzowego (3), zakłady żywienia zbiorowego (23), sklepy (38), w tym 3 markety.

WNIOSKI

1. Utrzymuje się dobry stan sanitarny w obiektach produkcji żywności tj. ciastkarniach, zakładach przetwórstwa owocowo-warzywnego, wytwórniach lodów oraz innych wytwórniach żywności, wytwórniach wyrobów cukierniczych oraz w zakładach obrotu żywnością.
2. Spadła ilość wydanych decyzji administracyjnych na poprawę stanu technicznego w zakładach branży żywnościowej w stosunku do roku ubiegłego. Ogółem wydano 28 decyzji administracyjnych (w 2018 r. – 40).
3. Stale wzrasta liczba zakładów z opracowanym i wdrożonym GHP/GMP oraz systemem HACCP.
4. Wydane decyzje administracyjne stale przyczyniają się do poprawy infrastruktury zakładów branży żywnościowej, w tym warunków sanitarno-technicznych i higienicznych pomieszczeń oraz wyposażenia, a w konsekwencji jakości oferowanej do sprzedaży żywności.

VI. STAN SANITARNY ŚRODOWISKA PRACY

Sekcja Nadzoru Higieny Pracy, zgodnie z ustawą o PIS, nadzoruje warunki higieniczno-sanitarne w zakładach pracy. Zakłady pracy kontrolowane są z różną częstotliwością, w zależności od ilości zatrudnianych pracowników i stopnia narażenia pracowników na czynniki szkodliwe i uciążliwe, w oparciu o analizę ryzyka

Ryc. Ilość zakładów w ewidencji i prowadzonych w nich kontroli

W 2019 roku w ewidencji pionu Higieny Pracy znajdowały się 324 zakłady pracy. W 192 skontrolowanych zakładach zatrudnionych było ogółem 9232 pracowników. Podobnie jak w ubiegłych latach, najliczniejszą grupę (190 obiektów) stanowią zakłady zatrudniające do 9 pracowników, a najmniejszą - 11 zakładów zatrudniających ponad 250 pracowników.

Nadzór bieżący

Podczas prowadzonych kontroli środowiska pracy, zgodnie z zadaniami statutowymi, zwracano uwagę na higieniczne warunki pracy oraz stopień narażenia pracowników na działanie czynników szkodliwych (np. substancje i mieszaniny niebezpieczne, w tym rakotwórcze oraz czynniki biologiczne, hałas, zapylenie, mikroklimat gorący i zimny) i uciążliwych (np. oświetlenie, mikroklimat umiarkowany). Poziom narażenia określano m.in. na podstawie oceny ryzyka zawodowego sporządzonego przez właścicieli zakładów przy współdziałaniu pracowników oraz na podstawie wyników badań i pomiarów wykonywanych w środowisku pracy przez laboratoria akredytowane.

Stwierdzono, że w 2019 roku w 15 zakładach występuje przekroczenie wartości normatywnych, w tym:

- w 13 zakładach 531 pracowników było narażonych na ponadnormatywne natężenie dźwięku. W tej grupie znajdują się zakłady, w których proces technologiczny nie pozwala na obniżenie hałasu, w związku z tym pracownicy zabezpieczeni są indywidualnymi ochronnikami słuchu,

- w jednym zakładzie występuje przekroczenie dopuszczalnych wartości drgań działających na organizm człowieka przez kończyny górne - narażonych jest 4 pracowników wyposażonych jest w antywibracyjne rękawice,

- w dwóch zakładach 10 pracowników było narażonych na ponadnormatywne stężenie pyłu.

Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze w 8 zakładach produkcyjnych od 2017 roku utrzymuje się na podobnym poziomie, po obserwowanym gwałtownym wzroście dotyczącym kobiet. Było to związane z wpisaniem formaldehydu do rejestru substancji rakotwórczych.

ROK	liczba pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze		
	ogółem	kobiet	mężczyzn
2015	257	79	178
2016	273	70	203
2017	346	133	213
2018	326	125	201
2019	330	131	199

Generalnie stan higieniczno-sanitarny w zakładach pracy jest na dobrym poziomie. Występujące uchybienia i związana z tym konieczność wydania nakazu ich usunięcia (przedstawione poniżej) wskazują obszary, w których wymagane było podjęcie odpowiednich działań:

- **5 nakazów** - dot. przeprowadzenia pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy w celu ich uaktualnienia,

- **2 nakazy** - dot. uaktualnienia oceny i dokumentacji ryzyka zawodowego dla poszczególnych stanowisk pracy,

- **2 nakazy** - dot. wykonania aktualnych badań lekarskich stwierdzających o braku przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku u zatrudnionych pracowników oraz odsunięcia pracowników od wykonywanej pracy do momentu uzyskania orzeczeń lekarskich.

- **5 nakazów** – w tym jeden dot. obniżenia ekspozycji na hałas odniesiony do 8– godzinnego dobowego wymiaru czasu pracy i odpowiadającą mu ekspozycję dzienną, a w ślad za tym 1 nakaz dot. udokumentowania uzyskanej poprawy wynikami pomiarów przeprowadzonymi zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, które pozwolą ocenić skuteczność podejmowanych przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków pracy, 1 nakaz dot. poinformowania pracowników narażonych na oddziaływanie hałasu o aktualnych wynikach badań i pomiarów, 1 nakaz dot. oznakowania znakami bezpieczeństwa miejsc pracy, w których wielkości charakteryzujące hałas w środowisku pracy przekraczają wartość NDN oraz dot. zapewnienia i bezwzględne stosowania atestowanych ochronników słuchu zmniejszających poziom hałasu co najmniej do wartości dopuszczalnej.

- **1 nakaz** - dot. zapewnienia pracownikom odpowiedniej ilości szafek ubraniowych dostosowanej do liczby zatrudnionych pracowników.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skierniewicach wydał w związku z powyższym 15 merytorycznych decyzji administracyjnych porządkujących te obszary, skutkiem czego jest m.in.:

- zapewnienie odpowiedniej ilości szafek ubraniowych dostosowanych do liczby zatrudnionych pracowników w zakładzie pracy,
- wprowadzenie zmian organizacyjnych i technicznych w zakładach, co spowodowało obniżenie poziomu hałasu poniżej wartości dopuszczalnych, potwierdzonych pomiarami środowiska pracy, tym samym poprawiono warunki pracy w zakresie narażenia na hałas:

PKD 10 - dla 37 pracowników zatrudnionych na stanowiskach sortowania, pakowania i obsługi linii,

PKD 22 - dla 11 pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy w trakcie obsługi wyrzynarki obsługi spawarki,

PKD 32 - dla 2 pracowników zatrudnionych na stanowiskach operatora maszyn tkackich.

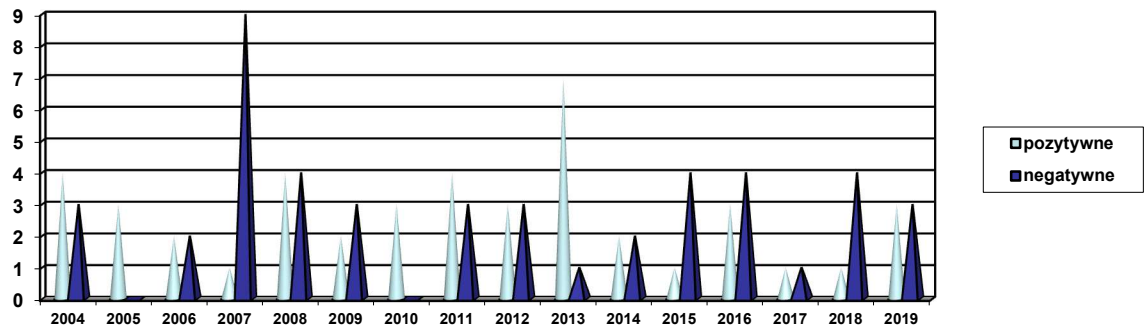
Generalnie, działania ograniczające narażenie na każdy czynnik szkodliwy powinny w pierwszej kolejności obejmować zmiany techniczne. Jest to niezmiernie trudne ze względu na to, że poziom stężenia lub natężenia czynnika występującego na stanowisku pracy zależy w dużej mierze od procesu technologicznego, którego nie można zastąpić innym, bardziej bezpiecznym, bo taki nie istnieje lub wymaga bardzo wysokich nakładów finansowych. W związku z powyższym, w zakładach pracy wprowadzone są programy naprawcze, których realizowanie pozwala na długofalowe dążenie do obniżenia narażenia do wartości tak

niskich, jak to tylko możliwe (zasada ALARA) wprowadzając zmiany organizacyjne (wielozmianowość skracająca czas narażenia danego pracownika) oraz w ostateczności zaopatrzenie w odpowiednie, atestowane środki ochrony osobistej (np. ochronniki słuchu dobrane do odpowiedniej częstotliwości fal dźwiękowych).

Postępowanie w sprawie chorób zawodowych

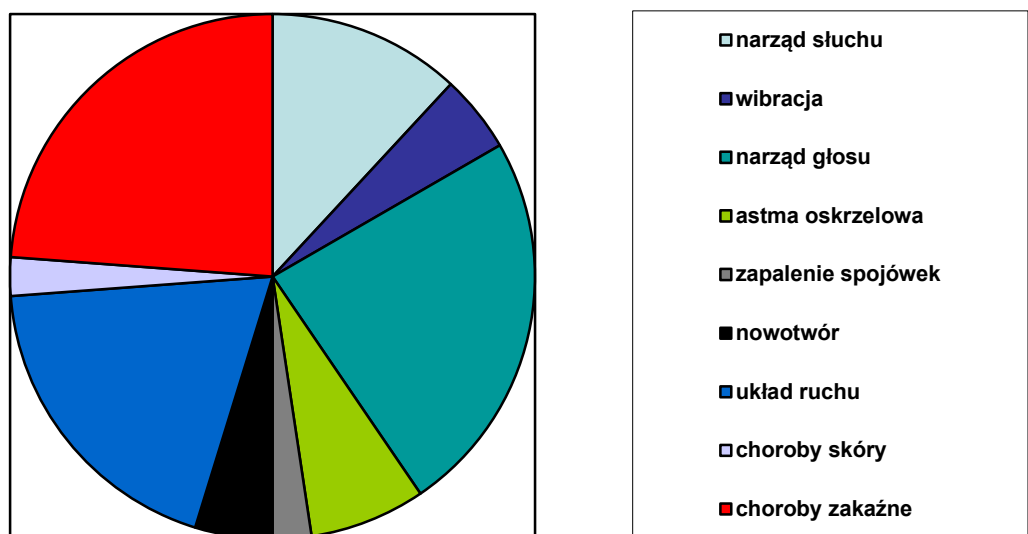
Przeprowadzono 15 wizytacji w celu sporządzenia kart oceny narażenia zawodowego dotyczących podejrzenia choroby zawodowej u pracowników zatrudnionych na terenie powiatu. W wyniku postępowania administracyjnego wydano w 2019 r. trzy decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej (1- dot. boreliozy, 2- cięśni nadgarstka) oraz trzy decyzje o braku stwierdzenia choroby zawodowej (3 dot. boreliozy).

Poniższy wykres obrazuje skalę zjawiska na przestrzeni 15 lat.

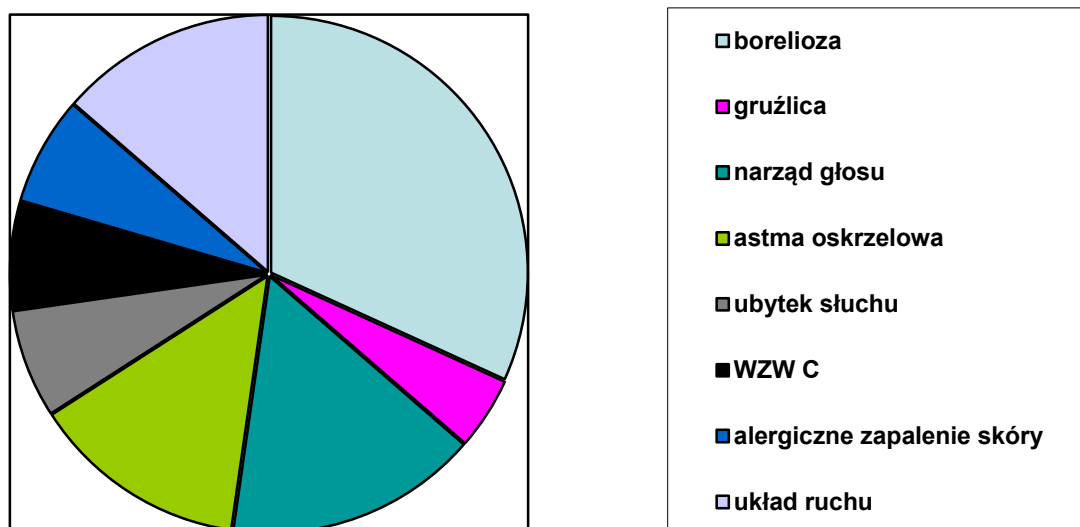

Ryc. Decyzje dotyczące chorób zawodowych w latach 2004-2019.

Rozkład chorób zawodowych rozpatrywanych w latach 2004 – 2019 według wykazu ujętego w rozporządzeniu przedstawiono na poniższych diagramach:

Ryc. Choroby zawodowe - decyzje negatywne w latach 2004-2019

Ryc. Choroby zawodowe – decyzje pozytywne w latach 2004-2019

Kontrole tematyczne

Prowadzono kontrole w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych. Sprawdzano realizację wymogów wynikających z aktualnie obowiązujących przepisów, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń substancjami chemicznymi specyficznymi dla danej branży. Skontrolowano 1 zakład, zatrudniający 1 pracownika.

Kontynuując nadzór wynikający z ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, PPIS w Skierniewicach otrzymał w 2019 r. 8 powiadomień o zbieraniu i transporcie azbestu z terenu gmin. Firmy, które wygrały przetarg mają siedziby poza terenem nadzorowanym. Podczas prowadzonych wizji lokalnych dot. wytypowanych firm stwierdzano, że azbestowe pokrycia dachowe były opakowane w folie i oznakowane zgodnie z przepisami. Skontrolowany zakład, zarejestrowany na terenie powiatu, prowadzący usuwanie azbestowych pokryć dachowych, dokumentację prowadził poprawnie, nie stwierdzono uchybień.

W żadnym zakładzie nie stwierdzono uchybień.

Inne kontrole ustawowe

Sekcja Nadzoru Higieny Pracy realizuje zadania wpisane w ustawę o PIS dot. substancji chemicznych i ich mieszanin, produktów biobójczych, środków ochrony roślin, detergentów, prekursorów narkotykowych kategorii 2 i 3, nikotyny oraz środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

➤ W ramach unijnego programu REF-7 dotyczącego MŚP (małych i średnich przedsiębiorstw) mających obowiązek rejestracji substancji importowanych spoza Unii, czy też wytwarzanych lub importowanych, substancje jako półprodukt, który wymaga rejestracji i ściśle kontrolowanych warunków w miejscu produkcji, PPIS w Sk-cach analizował występowanie tych substancji na terenie podległym. Nie stwierdzono MŚP, które podlegają tym regulacjom prawnym.

Ponadto, zgodnie z wytycznymi wypełniono u dalszego użytkownika kwestionariusz REF-7 dla innej substancji stwarzającej duże zagrożenie dla zdrowia i środowiska (cyjanek potasu), nie spełniającej warunku zakresu tonażu 1-100 ton/rok (wynosi ok. 200 kg /rok), nie wpisanej do załącznika XIV [do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)] lub na listę kandydacką.

➤ W ramach unijnego projektu BEF-1 dot. zakładów, które produkują lub wprowadzają do obrotu wyroby poddane działaniu produktów biobójczych, PPIS w Sk-cach analizował występowanie tych wyrobów na terenie podległym. Nie stwierdzono MŚP, które podlegają tym regulacjom prawnym.

➤ Podczas kontroli w zakładach prowadzących obrót chemikaliami, w tym produktami biobójczymi nie stwierdzono uchybień. Kontrolowany asortyment produktów w opakowaniach zbiorczych i jednostkowych był właściwie oznakowany i posiadał poprawnie sporządzone karty charakterystyk.

➤ Kontrolowano w zakładach pracy formę realizacji ustawy antynikotynowej, warunki stworzone pracownikom palącym papierosy. Pracodawcy preferują niepalących, w ogromnej większości zakładów obowiązuje zakaz palenia. W niewielu zakładach istnieją miejsca wyznaczone na terenie poza budynkiem, w nielicznych stworzone są przepisowe palarnie. Wszystkie kontrolowane obiekty miały oznaczenia zgodne z regułami (znak „zakazu” z symbolami papierosów tradycyjnego oraz elektronicznego).

➤ W 2019 roku prowadzono w ramach współpracy z Miejską Komendą Policji w Skierniewicach dwie akcje dotyczące wprowadzania do obrotu środków zastępczych,

w wyniku których nie stwierdzono oficjalnych punktów ich dystrybucji. Ponadto, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny monitoruje w trybie dziennym przypadki zatruc wymagających hospitalizacji oraz zgonów spowodowanych zażyciem „dopalaczy”. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii jednostki służby zdrowia zobowiązane są do przesyłania takich informacji. W 2019 r. nie zgłoszono takich zdarzeń.

Promocja zdrowia

Główne tematy promocyjne w obszarze realizowanym w 2019 r. przez HP dotyczyły następujących dziedzin:

1. Higieny i epidemiologii w zakładach pracy – informowanie pracodawców o ich prawach i obowiązkach, o istocie i potrzebie opracowania oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, o pomiarach środowiskowych i interpretacji wyników oraz o nieustannie zmieniających się przepisach prawnych.
2. Działań antidopalaczowych – wspólnie z pionem Oświaty Zdrowotnej prowadzono wykłady i prelekcje dla rodziców i uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, przedstawiając problem dopalaczy i innych zagrożeń w aspekcie jednostki i społeczeństwa. Brano udział w imprezach masowych (np. „Skierniewickie Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw”, „II Piknik Mundurowy”), udostępniając wiedzę osobom zainteresowanym tematem.
3. Kampanii organizowanej przez CIOP na lata 2018-19: „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy: substancje niebezpieczne pod kontrolą”. Pod egidą Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy EU-OSHA. Celem kampanii było zwiększanie świadomości na temat znaczenia zapobiegania zagrożeniom związanym z substancjami niebezpiecznymi. Formą - przekazywanie informacji podmiotom zainteresowanym.

VII. HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2019 r. objęto nadzorem bieżącym i zapobiegawczym 171 placówek, w tym 112 to placówki stałe, a 59 sezonowe.

Przeprowadzono 141 kontroli. Uczestniczono w 15 odbiorach sanitarno-technicznych wspólnie z pracownikami Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego. Ponadto, wykonano oględziny 3 placówek. Karania mandatowego nie stosowano.

Wydano 3 decyzje zmieniające termin wykonania zaleceń PPIS w Skierniewicach, 1 decyzję wygaszającą oraz 4 zalecenia pokontrolne dotyczące drobnych uchybień.

Wyegzekwowano zalecenia pokontrolne dotyczące 3 placówek, wydane w 2019 r.

Liczba placówek będących pod stałym nadzorem w porównaniu z rokiem ubiegłym nie uległa zmianie. Coraz większym zainteresowaniem cieszyły się obiekty letniego i zimowego wypoczynku dla dzieci i młodzieży. W 2019 r. na terenie miasta Skierniewice, gminy Maków i gminy Głuchów funkcjonowało 59 tego typu placówek, tj. o 18 więcej niż w poprzednim roku.

Nadzór nad warunkami sanitarno-higienicznymi i technicznymi w placówkach:

Stan techniczny obiektów

Nie stwierdzono placówek oświatowo-wychowawczych działających w budynkach nieprzystosowanych.

Nie stwierdzono placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym lub wymagających kapitalnego remontu.

Niezadawalający stan techniczny dotyczący prac stanowiących bieżącą konserwację stwierdzono w 3 placówkach: Przedszkole Nr 1 w Skierniewicach (ul. Batorego 61/63), Szkoła Podstawowa Nr 2 w Skierniewicach (ul. Kilińskiego 9), Szkoła Podstawowa Nr 4 w Skierniewicach (ul. Szarych Szeregów 6). W związku z tym wydano 3 decyzje zmieniające termin wykonania zaleceń PPIS w Skierniewicach i 1 decyzję wygaszającą.

Remonty wykonywane były podczas trwania całego roku.

W 2019 r. nie wyegzekwowano zaleceń zawartych w decyzjach z lat ubiegłych.

Warunki do utrzymania higieny

Dzieci i młodzież na terenie miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego w placówkach oświatowo-wychowawczych mają dostęp do ciepłej wody i korzystają z ustępów zlokalizowanych wewnątrz budynków szkolnych. Wszystkim też zapewniono środki do utrzymania higieny osobistej: papier toaletowy, mydło w płynie, oraz ręczniki papierowe do rąk lub suszarki.

Wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze posiadają kanalizację i zaopatrują się w wodę z wodociągów sieciowych.

Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej stwierdzono w 2 placówkach. Dotyczyły one złego stanu technicznego pojedynczych pomieszczeń sanitarnych i urządzeń sanitarnych oraz braku ciepłej wody – wydano 1 zalecenie pokontrolne, które wykonano w wyznaczonym terminie, oraz przedłużono 1 decyzję administracyjną z lat ubiegłych.

Fot. Pomieszczenie sanitarne w Przedszkolu w Głuchowie.

Corocznie zwiększa się liczba placówek posiadających własne oczyszczalnie i obecnie są to: Szkoła Podstawowa w Pszczonowie, Słomkowie, Świętem, Mszadli, Słupi, Nowym Dworze, Woli Makowskiej i Żelaznej (8 placówek).

Nie stwierdzono placówek z ponadnormatywną liczbą uczniów na urządzenie ustępowe.

Nadzór nad warunkami higieny pracy ucznia

Rozkłady zajęć szkolnych

W 2019 roku *analizy rozkładów zajęć* były przeprowadzane podczas kontroli stanu sanitarnego szkół.

Uwagi dotyczące rozkładów zajęć przekazywano dyrektorom na bieżąco. Głównie dotyczyły one nie rozpoczynania się zajęć o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy kolejnymi dniami była większa niż 1 godzina. Sytuacja taka miała miejsce w szkołach, gdzie liczba oddziałów przekraczała 20.

Ponadto, dyrektorzy szkół nadal twierdzą, że błędy i nieprawidłowości podczas układania rozkładów zajęć wynikają z:

- konieczności dostosowywania planu lekcji do czasu przywozów i odwozów dzieci (szkoły wiejskie);
- konieczności dostosowywania planu lekcji do zajęć dodatkowych na basenie, hali sportowej, boisku, itd.;
- możliwości dojazdu nauczycieli (szczególnie języków obcych) do szkół ;
- potrzeby wcześniejszego kończenia zajęć przez drugą zmianę.

Wyposażenie w meble

Pomiary *stanowisk pracy ucznia* wykonano w 5 placówkach (3 przedszkola i 2 szkoły

Fot. Sala dydaktyczna w Przedszkolu w Głuchowie.

podstawowe). Łącznie zmierzono 231 stanowisk pracy ucznia. W 2 przedszkolach stwierdzono nieprawidłowości i dotyczyły one 18 stanowisk – wydano stosowne zalecenia pokontrolne.

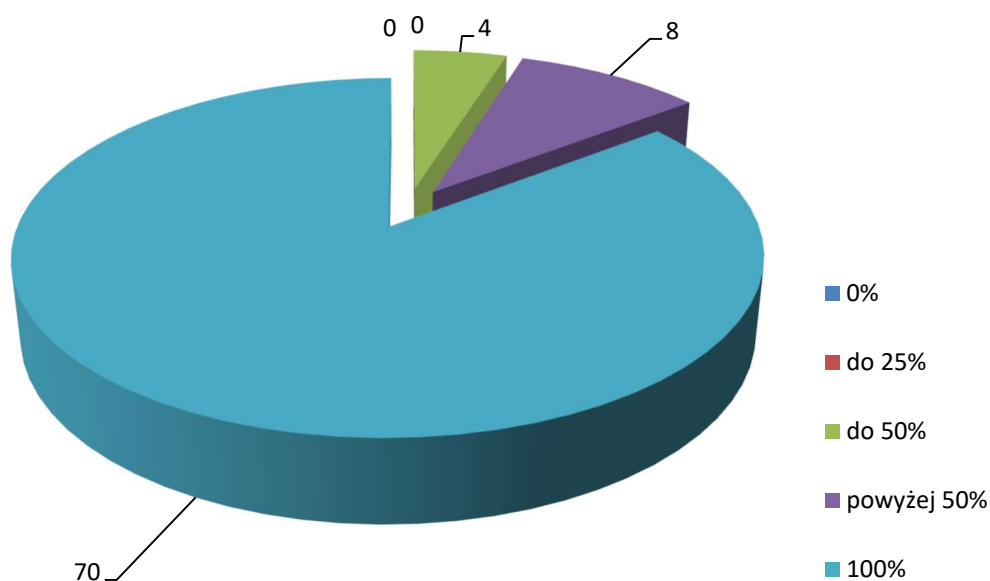
Podczas kontroli rozdawano przygotowane we własnym zakresie materiały instruktażowe dotyczące poprawnego wykonywania pomiarów stanowisk pracy ucznia w szkole i przedszkolu.

W szkołach podstawowych uczniowie z klas programowo wyższych nie mają stałych miejsc pracy, dominuje system klasopracowniany, każde zajęcia odbywają się w innej pracowni i w związku z tym, w czasie kontroli sprawdzano tylko, czy meble są zróżnicowane i czy na bieżąco prowadzono działania korygujące.

W 2019 r. wykonano analizę posiadania przez szkoły i placówki certyfikatów na meble, urządzenia i sprzęt sportowy zakupione po 1997 r.

Wszystkie przedszkola, punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego (37) posiadają 100% mebli zakupionych po 1997 r. i są one z certyfikatami.

Wśród 39 szkół podstawowych 27 posiada meble z certyfikatami, a pozostałe placówki (12) sukcesywnie wymieniają stare wyposażenie zakupione przed 1997 rokiem na nowe. 6 zespołów szkół posiada 100% mebli nowych z wymaganą dokumentacją.

Ryc. Liczba placówek oświatowych posiadających certyfikaty na meble.

Place zabaw dla dzieci i teren rekreacyjny

Wśród placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 6 tylko 1 żłobek nie posiada placu rekreacyjnego. Dzieci uczęszczające do alternatywnych formy wychowania przedszkolnego korzystają z placów zabaw zlokalizowanych przy szkołach podstawowych.

Tereny rekreacyjne i sportowe przy szkołach podstawowych i zespołach są ogrodzone, a piaskownice na placach zabaw prawidłowo zabezpieczone przed zanieczyszczeniami.

W 8 przedszkolach stwierdzono niewystarczającą ochronę piaskownic przed zanieczyszczeniami (w tym odchodami zwierzęcymi). Pozostałe place zabaw z piaskownicami nie budziły zastrzeżeń.

Fot. Plac zabaw w Przedszkolu Nr 1 w Skierniewicach.

Sale gimnastyczne, boiska

Sytuację w tym zakresie analizowano w 46 szkołach różnego typu i stwierdzono, że w 32 (70%) szkołach warunki do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego są wystarczające – tzn. mają one sale gimnastyczne i boiska szkolne. W 9 (19,5%) są niewystarczające i to są te placówki, które posiadają albo salę

gimnastyczną 6 (Szkoły Podstawowe w: Mokrej Prawej i Lewej, Nr 1 w Skierniewicach, Źródła w Skierniewicach, Zagórze, Centrum Edukacji „Milenium” w Skierniewicach) albo boisko szkolne 3 (Szkoły Podstawowe w Lniśnie, Huminie i Świętem).

Brak warunków do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego, stwierdzono w 4 placówkach (8,5%): Szkoła Podstawowa w Złotej, Szkoła Podstawowa Nr 2 w Skierniewicach OHP, Centrum Nauki i Biznesu ŻAK i Państwowej Uczelni w Skierniewicach. Placówki te oprócz szkoły w Złotej mają możliwość prowadzenia zajęć w pobliskich halach sportowych, szkolnych lub gminnych salach gimnastycznych oraz na gminnych lub miejskich boiskach sportowych. „ORLIKI” w godzinach zajęć szkolnych zawsze są do dyspozycji szkół na terenie których są zlokalizowane. Ponadto:

Uczniowie 6 szkół zarówno miejskich, jak i wiejskich (Nr 2 i 4 w Skierniewicach, w Lniśnie, Złotej, Huminie, Świętem) mają zajęcia z wychowania fizycznego na korytarzach szkolnych.

Uczniowie 8 placówek korzystają z hal sportowych i sal gimnastycznych lokalizowanych poza własną placówką.

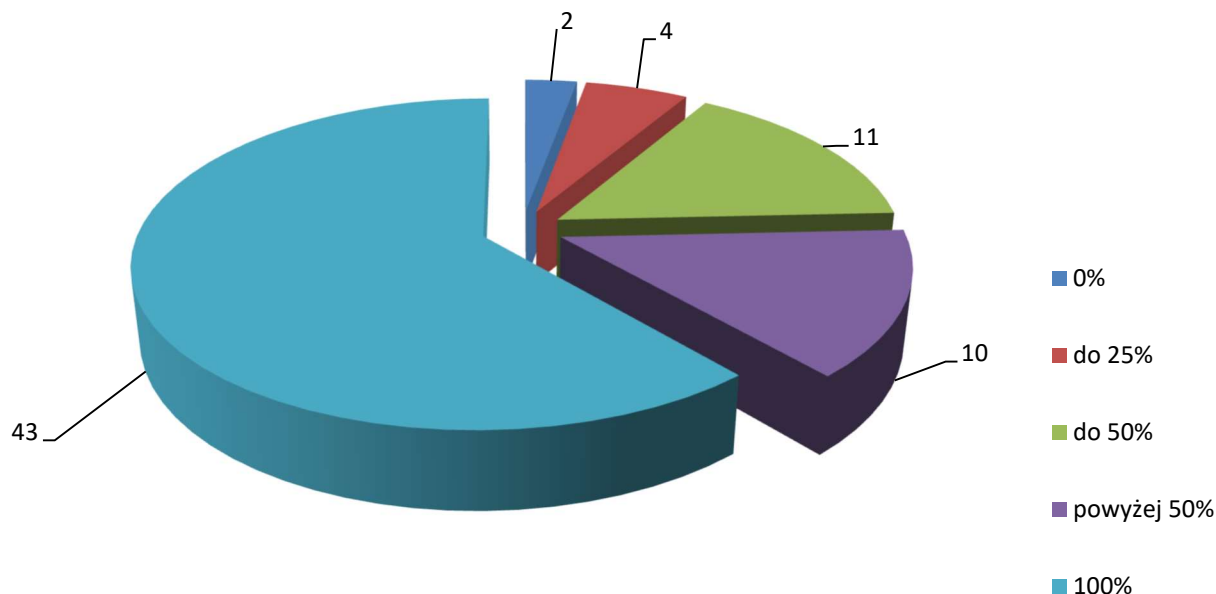
Uczniowie 18 placówek korzystają z boisk i stadionów poza własną placówką.

Uczniowie z 8 szkół mają zajęcia na basenie, a 3 w innych specjalistycznych salach (siłownie).

Wśród 37 przedszkoli 26 posiada sprzęt sportowy zlokalizowany na placach zabaw. 1 placówka dysponuje w 50% urządzeniami bez atestów i certyfikatów.

100 % sprzętu sportowego bez wymaganych atestów i certyfikatów posiadają 2 szkoły podstawowe.

Wszystkie urządzenia sportowe z atestami i certyfikatami posiada 38 % szkół podstawowych i 60% zespołów szkół. Pozostałe placówki sukcesywnie wymieniają, bądź uzupełniają istniejącą bazę sprzętu sportowego o nowe urządzenia posiadające wymaganą dokumentację.

Ryc. Liczba posiadanych przez placówki oświatowe certyfikatów na urządzenia i sprzęt sportowy

Zapewnienie miejsca na pozostawianie w szkole podręczników i przyborów szkolnych

Wszyscy uczniowie 45 skontrolowanych szkół mają możliwość pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych (zgodnie z rozporządzeniem MEN).

7 szkół podstawowych (Szkoła Nr 1 i 2 w Skierniewicach, Trzcianiej, Wysokienicach, Strzybodze, Słupi, Winnej Górze) i 3 zespoły szkół (ZSSO w Skierniewicach, ZSz-P w Bolimowie, ZSO w Godzianowie) wyposażonych jest w indywidualne szafki dla uczniów.

Prowadzenie dożywiania

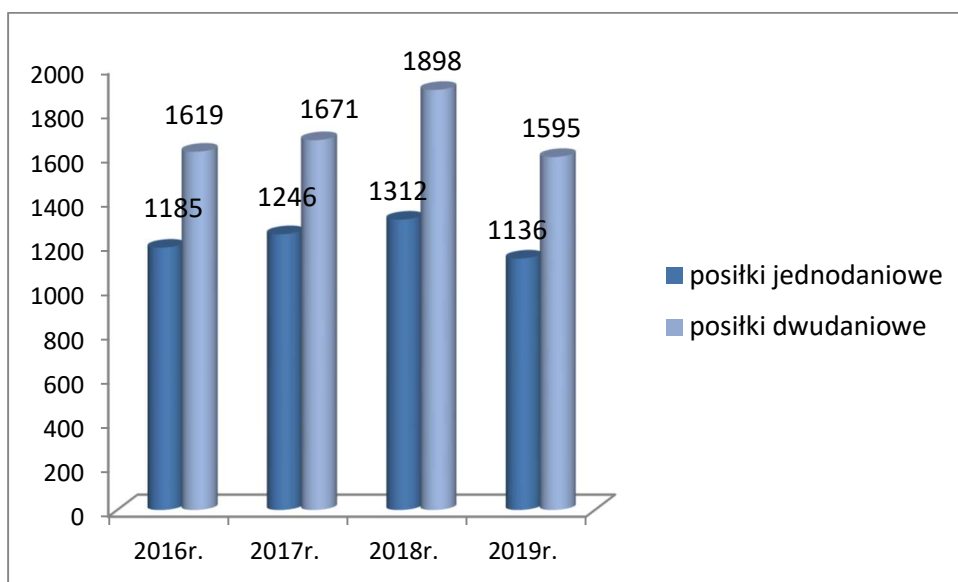
Skontrolowano łącznie w 45 placówkach. Stwierdzono, że w 39 (86%) podawano ciepłe posiłki, w tym w 26 jednodaniowe dla 1136 (1312 w ubiegłym roku) uczniów, pełen obiad zjadało 1595 (1898 poprzednim roku) uczniów z 13 (12 w roku poprzednim) szkół. Śniadania szkolne w zorganizowanej formie podawane są w 1 szkole podstawowej dla 15 uczniów.

W 2019 roku znacznie zwiększyła się liczba placówek, które zapewniają uczniom wodę do picia. Pomimo braku wymogów prawnych wielu dyrektorów zauważyło problem z brakiem dostępu do wody pitnej i fontanny/źródełka zainstalowano w 11 szkołach

podstawowych (24%) oraz w 3 zespołach (50%). 4 placówki podają uczniom wodę konfekcjonowaną.

W 45 skontrolowanych szkołach funkcjonuje 10 sklepików, w tym 4 agencyjne i 6 prowadzonych przez samorząd szkolny. Wszystkie kontrolowane są na bieżąco pod kątem posiadanych środków spożywczych. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

Ryc. Prowadzenie dożywiania w szkołach

Opieka zdrowotna

Problem przeciwdziałania rozpowszechnianiu palenia tytoniu w szkołach analizowano każdorazowo przy okazji oceny bieżącego stanu sanitarnego w placówkach oświatowo–wychowawczych i wypoczynkowych.

Wewnątrz i na zewnątrz budynków w widocznych miejscach umieszczono odpowiednie oznaczenia słowne i graficzne informujące o zakazie palenia wyrobów tytoniowych – zgodnie z ustawą z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2182). Wszystkie placówki dostosowały się do wymogów ustawy. W szkołach i na terenach przyległych zakaz ten jest respektowany zarówno przez uczniów jak i przez nauczycieli.

Powracającym corocznie problemem jest wszawica wśród dzieci i młodzieży. Liczba zgłaszanych przypadków w 2019 roku w porównaniu z rokiem 2018 utrzymuje się na tym

samym poziomie. Dyrektorzy szkół mają poważne problemy w „walce” z wszawicą.

Przypadki zawszenia pojawiają się stale, od lat u tych samych dzieci.

Dużym utrudnieniem w przedszkolach wiejskich jest oszacowanie przypadków występowania wszawicy, ponieważ w placówkach nie ma opieki medycznej, a nauczyciele nie wykonują przeglądów czystościowych.

Problemem, który po latach powrócił jest świerzb. Pomimo tego, że nie podlega on urzędowej rejestracji jako choroba zakaźna objęta nadzorem Inspekcji Sanitarnej, zespół pracowników Sekcji EP i HDM po otrzymaniu zgłoszenia o wystąpieniu 4 przypadków zachorowań w Szkole Podstawowej Nr 2 ul. Kilińskiego w Skierniewicach podjął stosowne działania. Przeprowadzono oględziny placówki pod kątem zachowania należytego stanu sanitarno-higienicznego szkoły. Przekazano uwagi, które zostały wykonane w terminie natychmiastowym.

W 2019 roku w ZSZ Nr 2 w Skierniewicach wystąpił u nastolatki 1 przypadek gruźlicy. Pracownik Sekcji HDM brał czynny udział w działaniach podjętych przez Sekcję EP.

Placówki wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży

W 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich dominowały formy wypoczynku w miejscu zamieszkania – głównie w szkołach będących pod stałym nadzorem Państwowej

Inspekcji Sanitarnej i obozy harcerskie. Łącznie zorganizowano 59 turnusów wypoczynkowych tj. o 30 % więcej niż w 2018 roku. Skontrolowano każdego organizatora wypoczynku i każdy obiekt. Wykonano 32 kontrole. Od lat dużym zainteresowaniem cieszą się placówki wypoczynku w miejscu zamieszkania (49 placówek). Wypoczynek letni w formie wyjazdowej zorganizowano na 7 obozach harcerskich pod namiotami i 3 koloniach.

Podczas trwania ferii zimowych i letnich nie stwierdzono wypadków i urazów. Zachorowań i zatruc pokarmowych nie odnotowano.

We wszystkich placówkach zorganizowano przynajmniej jeden ciepły posiłek - obiad II daniowy, dodatkowo podawany był podwieczorek. Zapewniono także dostęp do

niegazowanej wody. Zgłoszono 1 interwencję dotyczącą placówki letniego wypoczynku,

która nie została zgłoszona do internetowej bazy wypoczynku. Podczas kontroli wspólnej z pracownikiem Delegatury Kuratorium Oświaty w Skierniewicach nie stwierdzono obecności dzieci w ramach wypoczynku na terenie wskazanego obiektu. Kontrola interwencyjna nie potwierdziła zgłoszonych zarzutów.

Fot. Obóz harcerski SHK ZAWISZA FSE Las Głuchowski Oddział Leśny 204

Podsumowanie

Stan sanitarno-higieniczny i techniczny nadzorowanych na terenie Miasta Skierniewice i powiatu skierniewickiego placówek ulega ciągłej poprawie. Drobne naprawy i czynności konserwatorskie wykonywane są na bieżąco. Zalecenia pokontrolne realizowane są w wyznaczonych terminach.

W 2019 roku poprawie uległy warunki bezpieczeństwa i higieny w 9 placówkach (2 miejskich i 7 gminnych). Remont generalny budynku istniejącego i rozbudowę szkoły przeprowadzono w Kowiesach. Punkt Przedszkolny i Oddział Przedszkolny w Miedniewicach, Punkt Przedszkolny w Wysokienicach, Oddział Przedszkolny

Fot. Szkoła Podstawowa w Kowiesach.

w Dąbrowicach zostały przeniesione do nowych, wyremontowanych pomieszczeń. W Centrum Nauki i Biznesu Żak Sp. z o.o. utworzono nową pracownię. Wyegzekwowano wykonanie zaleceń pokontrolnych w 3 placówkach.

VIII. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Pion Zapobiegawczego nadzoru Sanitarnego w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej ma za zadanie prowadzenie działań zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na etapie sporządzania dokumentacji nowych i modernizowanych obiektów, służących pracy i przebywaniu ludzi, oraz na etapie dopuszczania tych obiektów do użytkowania.

Do merytorycznych zadań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego należy:

- uzgadnianie planów zagospodarowania przestrzennego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- uzgadnianie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy do planów zagospodarowania przestrzennego,
- zgłaszanie wniosków do planów, na etapie zawiadomienia o przystąpieniu do sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego,
- opiniowanie warunków realizacji przedsięwzięć w ramach decyzji środowiskowej, zgodnie z Prawem ochrony środowiska oraz Ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko,
- wydawanie opinii dotyczących zapytania o potrzebę sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko,
- opiniowanie warunków realizacji przedsięwzięcia przed uzyskaniem pozwolenia na budowę,
- wydawanie opinii dotyczących zamierzonych inwestycji na etapie projektowania,
- wydawanie opinii dotyczących zrealizowanych inwestycji rolniczych, w gospodarstwach rolnych, które skorzystały z funduszy unijnych, w ramach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- dokonywanie kontroli związku z dopuszczeniem obiektów do użytkowania.

W związku z powyższym niniejsza ocena dokonywana jest w kontekście otrzymywanych dokumentów planistycznych, dokumentacji projektowych, dokumentacji o przedsięwzięciach przed wydaniem decyzji środowiskowych otrzymywanych do opiniowania, oraz jakości i rodzaju odbieranych i przekazywanych do użytkowania obiektów użyteczności publicznej, komunalnych i usługowych, produkcyjnych, żywnościowych, ochrony zdrowia, oświaty i innych.

1. Dla inwestycji należących do kategorii mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu może być wymagane, uzgodniono warunki realizacji w 3 przypadkach. W każdym z przypadków opinia zawierała uwagi dotyczące warunków realizacji przedsięwzięcia których celem było określenie odpowiednich standardów dotyczących np. użycia sprzętu budowlanego na etapie realizacji inwestycji oraz zastosowania rozwiązań minimalizujących wpływ inwestycji na otoczenie oraz zdrowie i życie ludzi. Opinie dotyczyły następujących przedsięwzięć:
  - budowa obiektu inwentarskiego – do chowu trzody chlewnej o obsadzie 136,36 DJP w miejscowości Lnisno gm. Godzianów,
  - budowa wiaduktu nad torami PKP w ciągu ulic Piłsudskiego i Zwierzynieckiej w Skierniewicach,
  - rozbudowa fermy brojlerów kurzych o 2 kurniki o obsadzie 63.250 szt. brojlerów kurzych w każdym kurniku w miejscowości Ziąbki gm. Bolimów.
2. Wydano 28 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, w których odstąpiono od potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko. W głównej mierze opinie te dotyczyły inwestycji polegających na budowie i rozbudowie dróg gminnych, rozbudowy obiektów przemysłowych. W opiniach zwracano uwagę zwłaszcza na ochronę ludzi i miejsc ich przebywania, ograniczenie uciążliwości hałasowej oraz emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza. Opinie wydano między innymi dla następujących przedsięwzięć:
  - budowa hali magazynowej na potrzeby firmy kurierskiej na działce nr 167/2 w miejscowości Miedniewice gm. Skierniewice,
  - budowa ciepłowni geotermalnej w oparciu o rekonstrukcję dwóch otworów geotermalnych Skierniewice GT-1 i Skierniewice GT-2 wraz z wierceniem nowego otworu Skierniewice GT3 oraz wpięciem nowej ciepłowni geotermalnej w sieć ciepłą Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Skierniewicach,
  - rozbudowa ul. Miedniewickiej w Skierniewicach,
  - zabudowa placu dojrzewania na terenie Zakładu Zagospodarowania i Unieszkodliwiania Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Julkowie, gm. Skierniewice,
  - budowa farmy fotowoltaicznej Kowiesy I wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną zlokalizowanej w miejscowości Kowiesy, gm. Kowiesy,
  - budowa farmy fotowoltaicznej zlokalizowanej w miejscowości Chełmce, gm. Kowiesy,

- przebudowa drogi gminnej nr 121152E Mszadla – Podłęczce,
- budowa dwóch instalacji fotowoltaicznych o mocy do 1MW każda wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, stacja transformatorową 15/0,4kV oraz przyłączem kablowym SN-15kV w miejscowości Krosnowa, gm. Słupia,
- produkcja konstrukcji elementów stalowych oraz dodatkowo malowaniu proszkowym wewnątrz obiektu, a także budowa zakładu produkcyjnego z zapleczem biurowo-socjalnym w miejscowości Miłochniewice, gm. Głuchów,
- budowa drogi gminnej wraz z zagospodarowaniem terenu oraz infrastrukturą techniczną dla miasta Skierniewice obręb 0004 Skierniewice,
- budowa hali wysokiego składowania, budowie hali magazynowej, wykonanie wiaty jako zadaszania belownicy, zmianie sposobu użytkowania hali magazynowej nr 3 na produkcyjno-magazynową, budowie hali magazynowej dla serwisantów, posadowienie dwóch podziemnych zbiorników na gaz płynny o poj. 6400 każdy na terenie UDS Sp. z o.o. Nowy Kawęczyn gm. Nowy Kawęczyn,
- budowa, przebudowa i modernizacja Stacji Uzdatniania Wody i ujęć wody w mieście Skierniewice,
- budowa elektrowni fotowoltaicznej o mocy do 2MW w miejscowości Kolonia Bolimowska, gm. Bolimów,
- budowa instalacji do przetwarzania osadów ściekowych powstających w miejskiej oczyszczalni ścieków w Mokrej Prawej, gm. Skierniewice na nawóz organiczno-mineralny wraz z obiektami infrastruktury,
- budowa elektrowni fotowoltaicznej o mocy do 2MW w miejscowości Maków, gm. Maków,
- budowie 113 budynków mieszkalnych jednorodzinnych o powierzchni zabudowy od 80 m² do 250 m² wraz z budową koniecznej infrastruktury w Borowinach, gm. Skierniewice,
- montaż instalacji do wytwarzania betonu wraz z infrastrukturą i zakładowej stacji paliw przy ul. Czerwonej w Skierniewicach,
- przebudowa drogi gminnej w miejscowości Ziemiary, gmina Bolimów,
- rozbudowa drogi gminnej w miejscowości Strobów, gmina Skierniewice,
- przebudowa drogi powiatowej 1319E w miejscowości Maków, gm. Maków,
- realizacji punktu do zbierania odpadów złomu na terenie Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Skierniewicach przy ul. Sobieskiego 79,

- budowa punktu zbierania i przeładunku odpadów złomu z budynkiem magazynowo-socjalnym oraz instalacjami i urządzeniami infrastruktury technicznej w miejscowości Strzyboga, gm. Nowy Kawęczyn.
3. W roku 2019 nie wydano opinii co do konieczności potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, w których uznano za zasadne sporządzenie raportu.
  4. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skierniewicach w 2019 r. w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dotyczącej uzgodnienia stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wydał 19 opinii. Zajął 3 stanowiska dotyczące odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto wydał 34 opinie dotyczące projektów planów zagospodarowania przestrzennego, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Planowanie przestrzenne jest ważnym czynnikiem mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Umożliwia ono właściwe lokalizowanie obszarów dla rozwoju przemysłu i usług uciążliwych w stosunku do terenów tzw. chronionych, przeznaczonych na tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny o funkcjach rekreacyjnych usługi zdrowia, usługi oświaty itp. Istotne znaczenie ma również lokalizacja dróg komunikacyjnych związanych z w/w funkcjami. W chwili obecnej często zagospodarowanie terenów odbywa się zgodnie z wolą potencjalnych inwestorów. W wydawanych opiniach kładzie się szczególny nacisk na to, by uciążliwości wynikające z charakteru prowadzonej działalności nie wykraczały poza teren do którego właściciel posiada tytuł prawny. Zapisy planów określają dla poszczególnych obszarów sposoby ich zagospodarowania, warunki ich zabudowy, zasady obsługi technicznej i komunikacyjnej, ustalają zakazy i nakazy gwarantujące ich prawidłowe funkcjonowanie w celu ochrony i zabezpieczenia środowiska naturalnego w którym żyją ludzie. Sprawdzeniem prawidłowości zapisów planu jest sporządzanie prognozy, która ma za zadanie określenie skutków wpływu ustaleń planu na środowisko, zdrowie i życie ludzi.
  5. W 2019 r. w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydanych zostało 6 opinii, dotyczących dokumentacji projektowych. Przy opiniowaniu dokumentacji projektowych szczególna uwaga zwracana była na warunki techniczno-użytkowe, między innymi prawidłowy układ funkcjonalny, właściwą technologię, właściwe wyposażenie zgodne z charakterem obiektu, prawidłowo zaprojektowaną wentylację, klimatyzację, ogrzewanie pomieszczeń, instalację wodno-kanalizacyjną, rozwiązania likwidujące bariery

architektoniczne dla niepełnosprawnych, zgodność z wymaganiami przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

6. Przeprowadzono 47 kontroli w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych, oraz uczestniczono w 25 dopuszczeniach do użytkowania wynikających z art. 56 Ustawy prawo budowlane, obiektów budowlanych. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu obiektu i jego otoczenia, pod kątem zgodności z dokumentacją projektową, pod względem wymagań higieniczno-zdrowotnych, sprawdzane było również czy zastosowane materiały budowlane wykończeniowe posiadają właściwe dla danego rodzaju pomieszczeń atesty higieniczne. Zaobserwowano, że nowe obiekty użyteczności publicznej dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez wykonywanie wind, podjazdów i odpowiednich toalet. Wykończenie oraz wyposażenie specjalistyczne w urządzenia nowych obiektów przedstawia coraz wyższy standard. Do użytkowania dopuszczono ważne dla samorządu gminnego obiekty, takie jak np.:

- budowa budynku mieszkalno-usługowego przy ul. Senatorskiej w Skierniewicach,
- budowa zakładu produkcji wędlin w miejscowości Borysław, gm. Głuchów,
- adaptacja pomieszczeń dotychczas użytkowanych min.: na cele mieszkaniowe lub gospodarcze na potrzeby oddziałów przedszkolnych: przy Szkole Podstawowej w Dąbrowicach, gm. Skierniewice, przy Szkole Podstawowej w Wysokienicach, gm. Głuchów, przy Szkole Podstawowej w Mokrej Lewej gm. Skierniewice, przy Szkole Podstawowej w Żelaznej, gm. Skierniewice, przy Szkole Podstawowej Dębowej Górze gm. Skierniewice, przy Szkole Podstawowej Sierakowicach Prawych gm. Skierniewice, przy Szkole Podstawowej Mokrej Prawej gm. Skierniewice,
- budowa chłodni owoców w miejscowości Wylezin, gm. Kowiesy,
- budowa magazynu środków spożywczych w miejscowości Podfranciszkany, gm. Nowy Kawęczyn,
- budowa sklepu spożywczego z magazynem w miejscowości Wola Pękoszewska, gm. Kowiesy,
- rozbudowa budynku Przychodni Zdrowia „Kopernik” w Skierniewicach,
- budowa budynku biurowego przy ul. Unii Europejskiej w Skierniewicach,
- rozbudowa Gminnej Biblioteki Publicznej w Kowiesach, gm. Kowiesy,
- budowa warsztatu samochodowego w miejscowości Strzyboga gm. Skierniewice,
- budowa budynku wielorodzinnego z lokalami usługowymi w parterze i garażem podziemnym w Skierniewicach przy ul. Reymonta,

- budowa budynku handlowo-usługowego w Skierniewicach przy ul. Batorego,
  - budowa budynku handlowo-usługowo-mieszkalnego w miejscowości Kowiesy, gm. Kowiesy,
  - przebudowa bloku operacyjnego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Skierniewicach,
  - rozbudowa i przebudowa budynku Szkoły Podstawowej w Kowiesach, gm. Kowiesy,
  - rozbudowa budynku ubojni drobiu w miejscowości Godzianów, gm. Godzianów,
  - budowa budynku konferencyjno-bankietowego w Strobowie, gm. Skierniewice,
  - budowa hali produkcyjno-magazynowo-biurowej w miejscowości Chojnata, gm. Kowiesy,
  - budowa lokalu gastronomicznego „Galeon” w Skierniewicach,
  - budowa budynku usługowo-handlowego w Kowiesach, gm. Kowiesy,
  - budynek handlowy przy ul. Zadębie w Skierniewicach,
  - przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku gospodarczego na budynek do produkcji opakowań z tektury w miejscowości Lnisno, gm. Godzianów.
7. W ramach działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, w miarę możliwości eliminuje się nieprawidłowości, które mogą mieć niekorzystny wpływ oraz stwarzać zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi na różnych etapach inwestycyjnych.

Podsumowując należy stwierdzić że stan sanitarno-higieniczny i rozwój infrastruktury Skierniewic i powiatu skierniewickiego ulega z każdym rokiem poprawie. Dowodem tego są planowane przedsięwzięcia wpływające na ich rozwój, a Inspekcja Sanitarna odgrywa istotną rolę w czuwaniu nad prawidłowością funkcjonowania tych inwestycji na naszym terenie.

IX. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia prowadzona była na szeroką skalę w oparciu o zapisy Art. 6 Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i polegała na aktywizacji środowiska szkolnego i społeczności lokalnej. Działania miały na celu upowszechnianie wiedzy wpływającej na ograniczanie bądź eliminację czynników, które szkodzą zdrowiu poprzez modelowanie postaw na rzecz zdrowia, promowanie zdrowego stylu życia oraz kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie własne i innych.

1. Działania programowe

W 2019r. pracownicy sekcji OZiPZ koordynowali 8 programów edukacyjnych realizowanych w placówkach oświatowych (przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach średnich). Programy dotyczyły profilaktyki palenia tytoniu, zażywania narkotyków, dopalaczy, promocji prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia, zapobiegania HIV i AIDS, profilaktyki WZW i czerniaka. Programami objętych zostało 4797 uczestników w 44 placówkach oświatowych. Realizacje programów zweryfikowano m.in. 22 wizytacjami.

Program edukacyjny	Opis programu	Adresaci	liczba odbiorców
1. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”	Program edukacyjny realizowany w szkołach średnich. Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie.	Młodzież szkół średnich	4 szkoły (237 osób)
2. „Bieg po zdrowie”	Program antynikotynowej edukacji realizowany w klasach IV Szkół Podstawowych.	Uczniowie szkół podstawowych	11 szkół 165 osób
3. „Czyste powietrze wokół nas”	Program skierowany do dzieci w wieku 5-6 lat i rodziców. Głównym celem Programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.	Dzieci w wieku przedszkolnym	14 placówek 666 dzieci

4. „Dopalaczom mówimy STOP- wybieramy zdrowie!”	Program skierowany do uczniów klas 7-8 Szkół Podstawowych i rodziców. Głównym celem kampanii jest zapobieganie używaniu środków psychoaktywnych oraz kształtowanie bezpiecznych zachowań zdrowotnych wśród młodzieży szkolnej.	Uczniowie Szkół Podstawowych	9 szkół 244 osób
5. „Podstępne WZW”	Program edukacyjny przeznaczony dla uczniów szkół ponadpodstawowych jest odpowiedzią na wciąż pojawiające się przypadki zakażeń HBV i HCV, wirusowe zapalenie wątroby typu B i C.	Młodzież Szkół Średnich	4 szkoły 242 osób
6. „Trzymaj Formę!”	Program skierowany do uczniów klas V-VIII Szkół Podstawowych. Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.	Uczniowie Szkół Podstawowych	8 szkół 329 osób
7. „Znamię! Znam je?”	Program skierowany do uczniów Szkół Średnich, obejmujący tematykę profilaktyki raka skóry - czerniaka.	Uczniowie Szkół Średnich	4 szkoły 110 osób

W ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS podjęto następujące działania:

Rozdawnictwo ulotek i poradnictwo podczas organizacji stoiska informacyjno – edukacyjnego w trakcie:

- Pikniku Mundurowego zorganizowanego we współpracy z Komendą Miejską Policji i Urzędem Miasta.
- Skierniewickiego Święta Kwiatów Owoców i Warzyw.
- Organizacji Powiatowego Etapu Wojewódzkiej Olimpiady Wiedzy o HIV i AIDS, a następnie spotkanie z powiatowymi zwycięstwami Olimpiady, zespołami, które zajęły 3 pierwsze miejsca w powiecie, rozdanie nagród, informacja w lokalnej prasie.
- Umieszczenia informacji skierowanej do ogółu społeczeństwa, na stronie internetowej PSSE i na profilu na Facebooku dot. obchodów Światowego Dnia AIDS i Europejskiego Tygodnia Testowania w Kierunku HIV.

Odbiorcami działań byli dorośli i młodzież szkół średnich w ilości 900 osób.

2. Działania nieprogramowe

Tematyka działań	Działania zrealizowane w 2019 roku w zakresie OZiPZ w ramach interwencji nieprogramowych	Adresaci	liczba odbiorców
Bezpieczny wypoczynek letni dzieci i młodzieży	Spotkania i pogadanki z uczestnikami półkolonii, uczniami szkół podstawowych, na temat bezpiecznych zachowań w trakcie wakacji, opracowanie i rozdanie ulotek: 1. Półkolonie w Gminnym Centrum Kultury w Godzianowie. 2. Półkolonie w Gospodarstwie agroturystycznym w Makowie. Rozdawnictwo ulotek, pogadanki, podczas organizacji stoiska informacyjno – edukacyjnego w trakcie: 1. Piknik Mundurowy zorganizowany we współpracy z Komendą Miejską Policji i Urzędem Miasta nad Zalewem w Skierniewicach, 2. Umieszczenie informacji na stronie internetowej PSSE dot. bezpiecznego wypoczynku letniego.	Dzieci, uczniowie szkół podstawowych dorośli – rodzice	450
Promocja szczepień ochronnych	1. Organizacja wystawy „200 lat szczepień ochronnych” w Muzeum Historyczne Skierniewic – wrzesień 2019r. 2. Dystrybucja plakatów i ulotek „Oszczędź dziecku ospy” do 3 żłobków.	Osoby dorosłe, młodzież szkół średnich	203
Promocja aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania	1. Prezentacja nt. prawidłowego odżywiania pt. „Wiem co jem, wiem co piję” podczas współorganizowanej konferencji „Promocja i ochrona zdrowia”, skierowanej do pedagogów szkolnych i nauczycieli. 2. Prezentacje nt. prawidłowego odżywiania pt. „Wiem co jem, wiem co piję” oraz „Etykiety środków spożywczych” podczas szkolenia dla nauczycieli. 3. Prezentacja i pogadanka z dziećmi w przedszkolu nr 13 w Skierniewicach pt. „Zdrowy styl życia przedszkolaka” . Prezentacje i pogadanki podczas warsztatów dla pedagogów szkolnych w poradni psychologiczno – pedagogicznej w Skierniewicach 4. Prezentacja i pogadanka nt. prawidłowego odżywiania i chorób diety zależnych, 5. Prezentacja i pogadanka nt. czytania etykiet środków spożywczych, w tym dozwolone substancje dodatkowe w składzie Współorganizacja z OSiR Skierniewice projektu dot. wczesnego wykrywania oraz profilaktyki nadwagi i otyłości u dzieci pt. „Jabłcuś z OSiRem walczy z otyłym stylem”. Prowadzenie zajęć dla rodziców dzieci biorących udział w programie: 6. Pogadanka na temat zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej oraz chorób diety zależnych. 7. Prezentacja, pogadanka, ćwiczenia warsztatowe na temat prawidłowego odżywiania w oparciu o piramidę zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. 8. Prezentacja, pogadanka na temat czytania etykiet, wartości odżywczych, składów, dozwolonych substancji dodatkowych w środkach spożywczych.	Pedagogzy szkolni, nauczyciele, dzieci przedszkolne, rodzice uczniów szkół podstawowych	257

Tematyka działań	Działania zrealizowane w 2019 roku w zakresie OZiPZ w ramach interwencji nieprogramowych	Adresaci	liczba odbiorców
Profilaktyka chorób nowotworowych	1. Informacja na stronę internetową PSSE dot. raka szyjki macicy – Europejski tydzień profilaktyki raka szyjki macicy. 2. Rozdawnictwo ulotek, rozmowy, nauka badania piersi na fantomie na stoisku informacyjno – edukacyjnym podczas Skierniewickiego Święta Kwiatów, Owoców i Warzyw. 3. Pozyskanie ulotek dot. raka skóry – czerniaka z Akademii Czerniaka w Warszawie oraz rozdawnictwo ulotek i poradnictwo na stoisku informacyjno – edukacyjnym podczas Skierniewickiego Święta Kwiatów, Owoców i Warzyw. 4. Współorganizacja wydarzenia dot. profilaktyki raka piersi „Jak dbam tak mam” z Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym w Skierniewicach i ze Stowarzyszeniem „Amazonki” (marsz ulicami miasta i organizacja stoiska informacyjno – edukacyjnego na Rynku w Skierniewicach, gdzie rozdawano ulotki, udostępniano fantom piersi). Umieszczono informacje na Facebooku. 5. Prezentacja, pogadanka, nauka na fantomie, dla uczniów i nauczycieli ZSZ nr 2 w Skierniewicach dot. raka piersi i raka jądra. 6. Informacja na stronę internetową PSSE i profil na Facebooku dot. profilaktyki raka piersi - „Październik miesiącem walki z rakiem piersi”	Uczniowie szkoły średniej, nauczyciele, osoby dorosłe	3547
Profilaktyka palenia tytoniu	1. Rozdawnictwo ulotek i poradnictwo, badania smokolyzerem, podczas organizacji stoiska informacyjno – edukacyjnego w trakcie: 2. Pikniku Mundurowego zorganizowanego we współpracy z Komendą Miejską Policji i Urzędem Miasta nad zalewem w Skierniewicach.	Osoby dorosłe	88
Przeciwdziałanie uzależnieniom, promocja zdrowego stylu życia	Prezentacje, pogadanki, rozdanie ulotek Szkole Podstawowej w Żelaznej: 1. Spotkanie z uczniami klas VII, VIII, III gimnazjum, na temat zachowań ryzykownych w kontekście uzależnień od nikotyny, środków psychoaktywnych, napojów energetyzujących. 2. Spotkanie z rodzicami uczniów i nauczycielami na temat zachowań ryzykownych w kontekście uzależnień od nikotyny, środków psychoaktywnych, napojów energetyzujących i kontaktu z dzieckiem w okresie dorastania. 3. Dystrybucja do przychodni zdrowia broszury rodzinnej broszury dla kobiet w ciąży, kart ciąży.	Uczniowie 13-15 lat, osoby dorosłe, rodzice i nauczyciele	102

- Prowadzenie działań edukacyjnych, adresowanych do różnych grup docelowych, w szczególności do dzieci, młodzieży i rodziców na temat zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych przedstawia poniższa tabela.

Powiat	Rodzaj/forma działania/krótki opis	Organizator / współorganizator	Do kogo skierowano dziania	Liczba odbiorców
Skierniewice	Prezentacja „Dopalacze” podczas debaty „Zapytaj o dopalacze”, która odbyła się w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Skierniewicach, ul. Batorego 64 C; rozdawnictwo ulotek	Organizator debaty - Komenda Miejska Policji w Skierniewicach, Współorganizator – PSSE w Skierniewicach- sekcja OZiPZ, sekcja HP	Uczniowie szkół średnich z terenu miasta, Grono pedagogiczne	120
skierniewicki	Prezentacja „Dopalacze”, pogadanka, rozdawnictwo ulotek w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bolimowie, ul. Sokołowska 24	PSSE w Skierniewicach – sekcja OZiPZ, sekcja HP	Uczniowie klas I liceum ogólnokształcącego	58
	Prezentacja „Dopalacze”, pogadanka, rozdawnictwo ulotek w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bolimowie, ul. Sokołowska 24	PSSE w Skierniewicach – sekcja OZiPZ, sekcja HP	Uczniowie II III klas liceum ogólnokształcącego	38

Powiat	Rodzaj/forma działania/krótki opis	Organizator / współorganizator	Do kogo skierowano działania	Liczba odbiorców
Skierniewice	„Nie dla narkotyków i dopalaczy”, spotkanie odbyło się Kinoteatrze „Polonez” w Skierniewicach, ul. Wita Stwosza 2/4, prelekcja, pogadanka.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Skierniewicach, PSSE w Skierniewicach – sekcja OZiPZ	Uczniowie szkół średnich	180
Skierniewice	Profilaktyka używania narkotyków, w tym środków zastępczych – dopalacze – prezentacje i dyskusje. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skierniewicach ul. Rybickiego	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skierniewicach, PSSE w Skierniewicach- sekcja OZiPZ	Pedagodzy, nauczyciele i psychologowie	20
Skierniewice	Prezentacja „Dopalacze” podczas debaty „Zapytaj o dopalacze”, która odbyła się w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Skierniewicach, ul. Batorego 64 C; rozdawnictwo ulotek	Organizator debaty - Komenda Miejska Policji w Skierniewicach, Współorganizator – PSSE w Skierniewicach- sekcja OZiPZ, sekcja HP	Uczniowie szkół średnich z terenu miasta, Studenci, Grono pedagogiczne	250
skierniewicki	Prezentacja „Dopalacze”, pogadanka, rozdawnictwo ulotek, przymierzanie alko gogli przez uczestników w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bolimowie, ul. Sokołowska 24	PSSE w Skierniewicach – sekcja OZiPZ, sekcja HP	Uczniowie I klasy liceum ogólnokształcącego	31
Skierniewice	Prezentacja „Dopalacze”, pogadanka, rozdawnictwo ulotek, przymierzanie alko gogli przez uczestników w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bolimowie, ul. Sokołowska 24	PSSE w Skierniewicach – sekcja OZiPZ, sekcja HP	Uczniowie II klasy liceum ogólnokształcącego	21
Skierniewice	Zorganizowano stoisko oświatowe PIS podczas „Pikniku Mundurowego” nad Zalewem w Skierniewicach. W trakcie realizacji zadania rozdawano ulotki, udzielano poradnictwa.	Organizator pikniku - Komenda Miejska Policji w Skierniewicach, Współorganizator – PSSE w Skierniewicach- sekcja OZiPZ	Uczestnicy pikniku	30
Skierniewice	Zorganizowano stoisko oświatowe PIS podczas 42 Święta Kwiatów Owoców i Warzyw w Skierniewicach. W trakcie realizacji zadania rozdawano ulotki, udzielano poradnictwa.	Organizator ŚKOiW - Urząd Miasta Skierniewice; Organizator stoiska – PSSE w Skierniewicach	Uczestnicy święta	50

3. Dodatkowe działania nieprogramowe polegające głównie na umieszczeniu informacji na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej oraz na profilu PSSE na Facebooku, oraz na dystrybucji materiałów edukacyjnych do zainteresowanych placówek to:

- Promowanie bezpiecznego wypoczynku zimowego dzieci i młodzieży
- Europejski dzień wiedzy o antybiotykach
- Profilaktyka grypy
- Profilaktyka wszawicy
- Zdrowotne skutki promieniowania UV

4. Stoiska edukacyjno–informacyjne organizowane przez sekcję OZiPZ

4.1. Akcja lato Piknik Mundurowy

Zorganizowana akcja nad Zalewem Zadębie – Profilaktyka uzależnień od narkotyków i nikotyny, Profilaktyka HIV/AIDS.

W ramach akcji przeprowadzono:

- pogadanki i instruktarze o szkodliwości palenia – (ok. 40 osób)
- badanie CO w wydychanym powietrzu u palaczy – (ok. 40 osób)
- quiz prozdrowotny – (ok. 50 osób)
- pogadanki i rozdawnictwo materiałów edukacyjnych dot. dopalaczy – (ok. 30 osób)
- pogadanki i rozdawnictwo materiałów edukacyjnych dot. HIV/AIDS – (ok. 75 osób)

4.2. Skierniewickie Święto Kwiatów Owoców i Warzyw

W ramach akcji przeprowadzono pogadanki i rozdano materiały edukacyjne dot.:

- dopalaczy – (ok. 50 osób)
- HIV/AIDS – (ok. 100 osób)
- profilaktyki raka piersi w tym ćwiczenia samobadania na fantomie (ok.100 osób)
- profilaktyki czerniaka (ok. 40 osób)

Stoisko Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skierniewicach podczas ŚKOiW.

4.3. Współorganizacja wydarzenia dotyczącego profilaktyki raka piersi „Jak dbam tak mam”

Rozdawnictwo ulotek, nauka samobadania piersi na fantomie (ok.100 osób)

X. DZIAŁALNOŚĆ PIONU ODDZIAŁU LABORATORYJNEGO

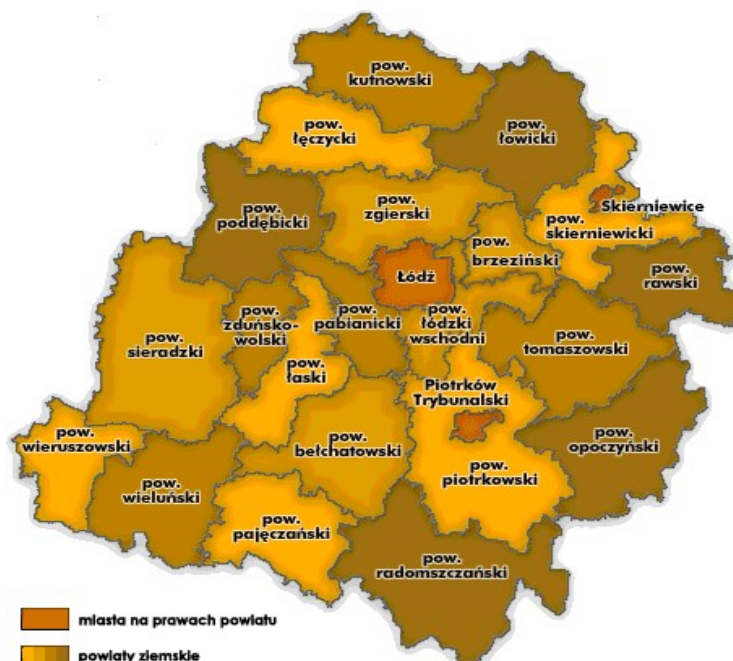
Oddział Laboratoryjny jest wyodrębnioną komórką organizacyjną w strukturze Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skierniewicach. Ma za zadanie wspomagać wykonywanymi badaniami i pomiarami działalność kontrolną Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Oddział Laboratoryjny działa w ramach zintegrowanej bazy laboratoryjnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego i wykonuje badania:

- ✓ wody
- ✓ żywności
- ✓ produktów kosmetycznych
- ✓ środowiska pracy
- ✓ środowiska komunalnego
- ✓ epidemiologiczne.

Badania te wykonuje dla potrzeb inspekcji sanitarnej woj. łódzkiego, głównie dla powiatów:

skierniewickiego
łowickiego
łęczyckiego
kutnowskiego
rawskiego

a także dla Klientów zewnętrznych.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Skierniewicach utrzymuje i doskonali wdrożony, wspomagający działalność laboratoryjną System Zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2018-2 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”.

Wdrożony System Zarządzania jest co roku potwierdzany oceną Polskiego Centrum Akredytacji, które jako jednostka certyfikująca 25.10.2004 r. nadało Oddziałowi Laboratoryjnemu Certyfikat Akredytacji AB 540, z terminem ważności do 24.10.2020 r.

Działalność laboratoryjna jest zorganizowana i prowadzona w sposób kompetentny, bezstronny, etyczny, wiarygodny i eliminujący konflikt interesów, przy wykorzystaniu wiedzy i doświadczenia odpowiednio zmotywowanego personelu.

Oddział Laboratoryjny, uwzględniając specyfikę poszczególnych Sekcji wykonuje niżej wymienione typy badań i pomiarów oraz pobieranie próbek:

- ✓ badania organoleptyczne żywności
- ✓ badania biologiczne i mikrobiologiczne żywności
- ✓ badania chemiczne i fizyczne żywności
- ✓ badania mikrobiologiczne, fizyczne i chemiczne produktów kosmetycznych
- ✓ badania fizyczne wody do spożycia, wody mineralnej, wody na pływalniach i z kąpielisk
- ✓ badania chemiczne wody do spożycia, wody mineralnej, wody na pływalniach i z kąpielisk

- ✓ badania mikrobiologiczne wody do spożycia, wody mineralnej, wody na pływalniach i z kąpielisk
- ✓ badania organoleptyczne wody do spożycia, wody mineralnej
- ✓ badania hałasu wewnątrz pomieszczeń
- ✓ badania pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy
- ✓ pomiary hałasu w środowisku pracy
- ✓ pomiary drgań działających na organizm człowieka przez kończyny górne i drgań o ogólnym działaniu na organizm człowieka
- ✓ pomiary warunków mikroklimatycznych w środowisku pracy
- ✓ pomiary oświetlenia w środowisku pracy
- ✓ pobieranie próbek do badań
- ✓ ocena narażenia pracowników w zakresie badanych czynników
- ✓ badania wirusologiczne
- ✓ badania bakteriologiczne w kierunku schorzeń jelitowych i pozajelitowych
- ✓ badania w kierunku pasożytów przewodu pokarmowego
- ✓ badania lekowrażliwości bakterii chorobotwórczych
- ✓ badania biologicznych wskaźników skuteczności sterylizacji
- ✓ wykonywanie badań czystościowych
- ✓ sporządzanie podłoży i odczynników
- ✓ przygotowywanie szkła laboratoryjnego do badań mikrobiologicznych i chemicznych
- ✓ badanie metali w próbkach środowiskowych techniką ETAAS, FAAS, FAES, HGAAS
- ✓ badanie związków chemicznych w próbkach środowiskowych techniką GC
- ✓ badanie związków chemicznych w próbkach żywności i produktów kosmetycznych techniką HPLC.

Badania i pomiary objęte działalnością laboratoryjną mają zastosowanie w obszarach regulowanych prawnie określonych w przepisach prawa.

Szczegółowy zakres badań zawarty jest w Ofercie Badań Oddziału Laboratoryjnego PSSE, dostępnej na stronie internetowej www.psseskierniewice.pl oraz w siedzibie Stacji.

Zakres akredytacji Oddziału Laboratoryjnego AB 540 dostępny jest na stronie PCA www.pca.gov.pl oraz w siedzibie PSSE.

Poniżej została przedstawiona liczba przebadanych próbek i ilość oznaczeń wykonanych w Oddziale Laboratoryjnym w 2019 roku:

RODZAJ BADANIA	ILOŚĆ ZBADANYCH PRÓBEK	ILOŚĆ OZNACZEŃ
Badania żywności	1136	7908
Badania produktów kosmetycznych	46	338
Badania wody do spożycia przez ludzi/ wody z kąpielisk i basenów	1279	12524
Badania epidemiologiczne i diagnostyczne	8220	18244
Badania w środowisku pracy	1490	624
Ogółem	12227	39848

Oddział Laboratoryjny zapewnia wykonywanie badań i pomiarów w sposób rzetelny i kompetentny, wykorzystując zasoby, w tym: personel, warunki lokalowe i środowiskowe, wyposażenie i materiały pomocnicze oraz usługi wsparcia obejmujące usługi szkoleniowe i metrologiczne.

Personel **Oddziału Laboratoryjnego** posiada odpowiednie wykształcenie, przeszkolenie, doświadczenie i umiejętności do realizacji określonych zadań.

Oddział Laboratoryjny jest otwarty na współpracę z lokalną społecznością. Gościnnie przyjmuje wycieczki ze szkół. Uczniowie zapoznają się z zakresem naszych badań i pomiarów, oglądają nasze pracownie i wyposażenie.

Ponadto co roku przyjmowana jest młodzież na odbycie praktyk studenckich.

Dokonywane są także oceny grzybów świeżych dzikorosnących oraz udzielane są porady w tym zakresie. W roku 2019 udzielono bezpłatnie 28 porad. Wśród przedstawionych do identyfikacji grzybów były zarówno grzyby jadalne i niejadalne oraz trujące.

PODSUMOWANIE

W 2019 roku w Oddziale Laboratoryjnym przebadano **12227** próbek i tylko w **3,1 %** przebadanych próbek/stanowisk pracy stwierdzono niespełnienie wymagań określonych w przepisach prawnych lub występowanie czynnika chorobotwórczego w próbkach diagnostycznych materiału pobranego od ludzi.